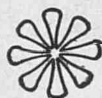
CARPATII

LUI ARON COTRUS SI NEAMULUI

EDITURA CARPATII
Calle Conde Peñalver, 82, 4.° D
MADRID-6 - ESPAÑA

OMAGIU
LUI
ARON COTRUS

RAPSOD AL LATINITATII SI AL DACO - ROMANISMULUI

CU PRILEJUL COMEMORARII A DOUA ZECI DE ANI DE LA MOARTEA LUI

1. NOEMBRIE 1961
1. NOEMBRIE 1981

EDITURA CARPATII

Conde de Peñalver, 82, 4.° D

MADRID - 6

Depósito legal. Separata: M. 8.137-1958.

Marsiega, S. A.—E. Jardiel Poncela, 4.—Madrid-16.

Motto:

«Poet al Neamului, poet al luptei neînfricate, poet al încrederei nestrămutate în biruinţa adevărului, Aron Cotrus va rămâne totdeauna un fulger nestins pe bolta azurie a trăirii româneşti.»

Faust BRADESCU

Aron Cotruş bolnav în La Cañada.
California, 1961.

Psalm românesc

№ 1.

Tatăl Nostru carele ești în cer,
dă-ne puteri din nepătrunsul Tău mister!

Sfințească-se prin timp și peste timp, numele Tău,
peste bine și rău!
Facă-se de-a pururi voia Ta de neînfrânt,
precum în cer, așa și pe pământ!
Vie a Ta așteptată Împărăție
și peste-această robită Românie!
Pâinea noastră, tot mai rară și amară,
ca pe-o mană cerească dă-ne-o Tu iară!
Aștepta să-și putem, încă drepți, Judecata,
printre adieri de vânturi, cu pistoalele gata!
Păcatele toate, ni le iartă deavalma!
Iartă-ne furia și iartă-ne sudalma,
Și dușmăniile aspre ce-n suflet ni s-ascund
ca haiduci singuratici din păduri fără fund

Tărie Tu dă-ne şi răbdare neclintită,
dela noi să alungăm orice ispită
şi orice cutremur de groază:
duşmanii să nu poată în genunchi să ne vază!

Din ghiarele căpcânilor şi din furtună,
inima, fă-ne-o să iasă mai bună
şi'n ţara preschimbată în oarbă închisoare,
neamul să-i crească mai dârz şi mai tare!

Şi zidul să dureze, de neclintit,
între noi şi între Răsărit!

Din Carpaţi de întuneric, uşor ca un fulg,
spre Tine, o, Doamne, aş vrea să mă smulg,
după ce mi-o duce, străin printre străini,
pentru-ai mei, păn' la capăt, coroana de spini!

La Cañada, California
27/XI 1958.

[illegible]

ARON COTRUS

TARA

CORABIA VERDE

rupţi de străbuni, de părinţi, —
cu vreri, cu paşi fierbinţi
calcă prin timp, biruindu-l
cu truda, cu'ndrăsneala, cu jindul...

sub paşii lor iuţi de-avangarde,
piatra, puberea scapără, arde
și drumuri de foc se rup, împărăteşte,
spre-un aspru destin ce se'mplineşte...

tabere cresc, — veacul să-l clatine,
peste tânguieli împietrite în datine...
tabere cresc-vaste cetăți,
peste gemete şi strâmbătăți,
peste schilave răsmeriţi de-altedăţi,
peste'ntinderi de plecate capete,
peste putrede robiri ce'ncep să scapete...

prin ierburi ca de cue,
tabere, puterea năprasnică, şue,
    şi-o sue,
pe muntele învins, despicat,
pe care-l calcă, neîncetat,
    mers apăsat,
    mers încruntat
de-opincă năzdrăvană și bocanc ferecat...

fruntea se'nfrățește cu palma...
flăcăi'de bronz, în arşiţi, deavalma
ţâşnesc, în cete, cu sârg neînfrânt,
ca din fund de pământ,
    ca din piatră,
spre-o nouă, veșnică vatră...

le simţi dârjenia, din ochi, din falcă,
    din felul cum calcă...
din patima lor aspră și idolatră,
    din pumnii de piatră...
    din foamea lor grea
    de cer şi de mâine...
    din mersul lor: roib fără frâne
    spre-un uriaş altceva...

sprintene sape
şi târnăcoape
schimbă trândave alvii de ape...
le'năbuşe răsmeriţa ce creşte-potop...
le vindecă mersul zănatic şi şchiop...
pe urme de bălţi cu ape schiloade,
slobodă, glia fierbinte dă roade...
ca'n basm, biserici cresc
din vis tineresc...
sună altfel, prin veac,
toaca peste satul sărac...
        sună,
răsună-a furtună
ca o goarnă nebună,
        mereu,
peste inima neamului meu,
peste zilele neamului meu...

cu foame de lup
drumuri noui rup,
adânc, pân'departe,
peste stâncile moarte...

        meşteri,
în repezi, năvalnice creşteri...
        ţinte —
dincolo de zarea ce minte,
dincolo de blid şi cuvinte...

nu-i furtună nebună,
nu-i ploae de foc,
să-i oprească pe loc...
să-i oprească pe loc...

dârjenie fără'nfrângeri
de flăcăi-îngeri,
gata să treacă, aşa la noroc,
prin gloanţe, prin apă, prin foc,
să mute munte după munte,
să'nfrunte —
răsmeriţe crunte
şi nenoroc...

aceleași porniri îi adună:
oaste de gând și furtună,
cu flintele, gata'ncărcate,
pentru cazne vechi și strâmbătate...
cu svelte,
darnice și ucigașe unelte,
din care țâșnește și crește'ndrăsneață —
o nouă viață...

cerul, într'o zi,
împărătește va răsplăti
nemărginita lor învolburare,
vrerea și dârjenia lor fără hotare:
stâncile ce-azi pașii li-i rod,
împărățiile de nisip și de glod,
ca mâine da-vor rod...

pașii lor semeți, în glia grea,
urme fierbinți vor lăsa,
urme de foc vor lăsa,
drumuri năpraznice de mergere vie
spre slavă și'mpărăție...

din mulțimile oarbe unu s'alege...
gândul lui: rege...
vorba lui: lege...
vrerea-i: platoșe de neînfrânt...
pasul lui: cutremur de pământ...

veacul, sub trăsnete, în sbatere grea,
îi zice cum vrea,
îl botează cum vrea...

la masa de lucru adună:
azurul văzduhului lângă furtună
și lângă-o inimă mai bună ca o pâine: —
cruzimi de tigru, auziri de câine...

noua lui limbă
fața țării o schimbă:
grâul crește mai plin din glia săracă,
fetele se fac mai frumoase, să-i placă,
flăcăii, pentru el,

se'mbracă'n mușchi mai tari ca de-oțel...
pentru o rază din privirea-i, ruptă,
oricine-i gata, pentru el, să cadă'n luptă...
bătrânii sătui de viață, ar vrea să mai trăiască
să stee *drepți* la vorba lui împărătească...

pușca, tunul, tancul, cu botul în tină
        i-se închină...
pacea-i mai pace, războiul-mai crunt...
pentru el sunt toate-așa cum sunt...
ochii lui cu mii de uitături de-odată
străfulgeră și scoală în picioare țara toată...

se nărue tot ce-i putred și rău
sub furtunile destinului tău,
pentru tot ce prin timp va rămâne, —
țară cu altă față,
țară ce crești îndrăzneață
        peste glod, peste ceață,
        peste azi,
        peste mâine,
peste marea nesfârșită de capete,
ca un soare ce n'o să mai scapete...

        îndrăzneți
de alte'ndrăzneli...
        supuși-rebeli,
crâncen biciuți de sârg și fierbințeli,
        beți
de alte povești,
cu vreri ca pentru mii de vieți,
cruzi pân'la uitare de sine,
pentru-un îndărătnic pas spre mai bine, —
vom alege, vom bate mereu,
drumul cel mai lung și mai greu,
pân'ce-om simți că opinca răbdării se crapă,
pân'ce-om vedea că urmele'n veac și le sapă
cu opinca la fel,
bocancul nostru putred, rebel...
pân'ce'ntr'o zi,
spre zările aceluiaș țel,
pe creștete ni s'o topi,
de zăduful bătăliilor, — casca de-oțel...

ieri: — stârv...
mâine: — sângerări pe munții aspri până'n vârf,
fără sudălmi, fără scrâșniri din dinți,
cu genunchi de fier, cu tălpi fierbinți...

pentru fâșiile de trup, rămase'n colții știrbi și goi
ai stâncilor pe care crâncen le-am învins,
nu ne-om uita, cu ochii făr'de nădejde, înapoi,
n'om îngălbeni, înspăimântați de necuprins...

cu privire aspră, caldă, îndrăsneață,
vom privi prăpăstiile, în față...
și pe marginile lor, colibe ne-om clădi
din ceață și din treceri iuți de vijelii...

în fiecare nouă dimineață,
fi-va mai aspră și mai semeață,
foamea fierbinte
de-a răsbate 'nainte
spre piscul cel mai ascuțit, mai nins,
pe care încă pas de om nu l'a atins...
în trăiri tot mai aprinse, tot mai vii,
        zi după zi,
vom stăpâni din nou, din nou vom cuceri,
— în împotrivirile ce hârâe și latră —
cu vrere sălbatică, oarbă:
fir de iarbă după fir de iarbă
        și piatră după piatră...

a sorții poruncă
mantaua de flacări pe umeri mi-aruncă...
spintecă veacul — flamură ruptă —
năpraznicu-mi chiot de luptă...
crâncene pofte mă pradă, mă mușcă...
când, peste anii-mi lacomi și netrebnici, într'o zi,
        m'oiu poticni,
        m'oiu prăbuși —
mâna vreau să-mi împietrească pe pușcă...

te-oiu cânta, te-am cântat,
prin veacul de furtuni spintecat, —
        pas de bocanc ferecat,
        în piatră lăsat, tăiat,

pe unde-am călcat,
pe unde-ai călcat!...

în arşiţa de-amiazi
creşte aspru *mâine* peste *azi*
şi peste *mâine*:
drumul de furtuni ce ne rămâne...

paşi uzi...
de-abia i-auzi...
mii de spinări, de tălpi, pe schele...
şi cutezanţe, pe căi fără număr...
cot la cot
cu-oţelul lor tot,
cu cerul pe umăr,
trece, în marş zdrobitor,
cu veacul aprins sub picior:
oaste năpraznică, sprintenă, verde,
ce nici o bătălie nu pierde...
....
ce negustori de gând mişelnic
şi de vorbe rele,
hulit-au visul furtunos al patriei mele?!...

îşi uită de pâine, de apă,
de truda ce inima şi palma li-o crapă...
vrerea flămândă, nebună, ce-i mână
şi răgaz nu le lasă, —
li-e singura stăpână
şi'mpărătească...

milioane de paşi din genunchi de oţel
samană la fel,
cu dărnicie după el,
prin timp ca printr'o verde iarbă'naltă,
oricare din aceşti vremelnici inşi,
solari şi neînvinşi,
ce cresc sburdând pe şes, pe munte, laolaltă...

pentru orice straşină valahă—nouă ori străveche, —
unde-i pasărea măiastră: vorba fără de pereche, —
poduri să ne-arunce peste vreme, peste zare,

peste prăpastia cea mare?!
unde-i pasul mândru şi buiac,
drum să bată într'o ziuă ca'ntr'un veac, —
într'un sălbatic salt
        spre'nalt,
să răsbune dintr'odată, mersul nou de foc,
atâtea şi atâtea şovăeli şi putreziri pe loc?!

sus funţile, cosaşi uriaşi!...
coasele'n zădufurile ce ne răscoc,
să pară, pe cer, curcubee de foc...

        străfulgeră ciocan!...
        isbeşte, târnăcop!...
        flacări să'ngrop,
        să desgrop,
        sământă de foc,
        de foc şi noroc...
        din orice grăunte
        să crească-un munte...

isbeşte năpraznic piatra mişea,
scântei să ţâşnească din ea,
fulger să ne fie, soare ori stea,
pentru truda cea mai grea...

flăcăi dârji, pe brânci,
drum spintecă'n stânci
către cea mai bună, mai izbăvitoare pâine:
către ziua de mâine...

pumni se desfac, se închid fierbinte —
frunze roşii pe unealta ce nu minte...
creşte'n ei, se frământă mereu:
soartea năprasnică a neamului meu...

paşi... paşi...
sprinteni, mărunţi, uriaşi...
paşi adunaţi, împletiţi într'o zi,
ca'n ajunul unor crunte bătălii,
într'un lunatic marş, nebun apăsat,
spre zări sub care încă nimeni n'a călcat...

de-o fi fulgerat să scapăt,
printre chemări de goarne,
        mâine-poimâne, —
        cine-o rămâne,

        pușca s'o joace,
        cazmaua s'o'ntoarne?!
cine va duce dornic, fierbinte,
peste zări înainte,
dârz, dacicul drum până la capăt?!...

latră cazmale deavalma...
tresaltă inima, sângeră palma...
trudă mută, trează, surdă,
la temelii de lumi ce se'mburdă...
un veac putred se'ncurcă, se clatină...
trude preschimbă-se'n lege, în datină...

        'nainte!...
        'nainte!...
vrerea iuțește brațul fierbinte...

pentru primejdii noui, bocancii vechi mi-i ferec...
crește peste mine, peste timp și'ntuneric,
sub fulgere — un *mâine* feeric...

        troițe,
        poduri,
        fântâni
cresc svelte din tinere mâini,
în zile ca'n lungi săptămâni...

țara a cui e?!...
timpul al cui e?!...
cine ne bate brațele'n cue?!...

'nainte!
'nainte!...
trece fierbinte...
cade, se scoală și-aleargă spre faptă,
        calea cea dreaptă...

brânca se strânge brusc ca pe-o puşcă,
pe unealta ce se smulge și mușcà...

zi de zi,
săptămâni,
an lung după an,
ne'nfrântă se sbate, sporeşte, asudă,
cu milioane de genunchi și de mâni,
cu milioane de mușchi şi plămâni:
truda zăludă
izbânda zăludă

cu'ndărătnicie făr'de hotare,
bate mai aspru, mai tare,
bate ciocan năzdrăvan,
din graniță'n graniță să se audă,
țara uimită să te audă!...

vârtos, voinicește,
isbește!...
isbește, ciocan năzdrăvan,
piatra să geamă, să se'nspăimânte,
fierul să'mproaște flacări, să cânte
izbânzile muncii ne'nfrânte!...

punţi peste munţi,
pod lângă pod,
peste ape ce rod...
dârz, drumuri desnod
prin piatră, prin glod, —
pentru norocu-ţi, năvalnic norod!...

peste gropi de trufaşi arândași,
peste gropi de tâlhari cămătari, —
plugule, tot mai aspru să ari,
peste pustiu să nu lași,
bruş nezdrobit să nu laşi!...
peste mișelnice morminte de hoţi,
de hoţi și netoţi,
ară adânc, adânc cât doar poţi!...

căci e pe drum,
un plugar cum altul nu-i să-i semene...

după-al cărui pas ogor sălbatic n'o rămâne...
plugarul năzdrăvan ce va ara prin foc şi prin scrum,
cu pas de fulger, cu braţe de cremene...
plugarul — împărat, de mâine...

pâine ca de piatră...
lenea străveche'i latră...
strigoi fără nume şi vatră,
din scârnava lor şatră,
îi hulesc, îi latră...

pentru drumuri noui ce'n stânci se rup,
uită-ţi foamea de lup!...
uită-ţi de tine, trup!...

pentru — ale zilei de mâine cântece —
uitaţi — vă foamea sălbatică, — pântece!...

strâânge-te'n trăiri tot mai iuţi, tot mai vii,
năprasnică sete de-a stăpâni!...
nestăvilită năvală
de vrere imperială!...

paşi de sudoare uzi...
prin pulberea clipei i-auzi...

ciocanul cântă
în pulpa stâncii când se împlântă...
latră cazmale deavalma...
plouă fruntea, sângeră palma...

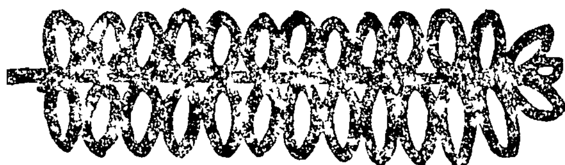
veacul călit, frământat,
şti — va pe unde — am călcat...
ţara, peste vremi, aduce-şi-va aminte
de urma noastră fierbinte...

nu-i lege, nu-i fărădelege
gândul la ochi de-acum să ni-l mai lege...
nu-i furtună aspră să ne'ntoarcă'n gât
vorbele ce'n noi dospit-au atât...
ca un lunatic orb, pe-un flaut,

prin beznele mele, te caut,
        te caut:
cuvânt fără samăn, între cuvinte multe,
când te-oiu urla, — dumnezeiască pradă —,
țara toată în genunchi să cadă
și, cu pumnul pe armă, să te-asculte...

timpul al cui e?
al cui e?
cine ne bate trațele'n cue?
ce ne'nțeles, neghiob nenoroc,
putea-ne-ar vreodată opri iar pe loc:
        pașii de foc,
        gândul de foc?!...

vremea uriașe, izbăvitoare biserică,
de blid și sovăeli îi desferică...
din aceleași străvechi, oloage cuvinte —,
        sprintenă,
        nouă,
        fierbinte,
îi îmbrâncește'nainte —
o altă limbă...
țara se șterge la ochi și pașii și-i schimbă...

CORABIA VERDE

Corabia se frământă și se răsucește
în lupta cu valurile ce-o izbesc tâlhărește
și apele cresc ca din hău năsdrăvane,
căpitane! căpitane! căpitane!

Invinsă pe-o clipă, sub valuri se pierde
par'că deapururi, corabia verde
năprasnic mușcată de uragane,
căpitane! căpitane! căpitane!

Prin potopul ce zălud o răstoarnă,
s'aud prin văzduh ca o goarnă,
peste-ale mării nesfârșite noiane,
poruncile tale de proroc, căpitane!

Si iata, de odată se'nalță semeață
iarăși Crăiasă peste timp, peste ceață,
peste-ale apelor titanice toane,
corabia ta verde, o, căpitane!

Zănatec aleargă prăpădul pe ape,
tot mai aproape și mai aproape,
dar duhul mai tare-i ca-ale mării prigoane,
căpitane! căpitane! căpitane!

Gata cu toții să murim în picioare,
pe marea aceasta ce crâncen ne doare,
spargem talazuri, înfrângem bulboane,
cu gândul la tine, o, căpitane!

Lupta e cântecul și biblia noastră,
holde vor crește de samulastră
din cremenea oarbă, din pietroase mormane
și din sângele nostru, o, căpitane!

Moartea însași de-ar sălta pe punte,
sărire-ar fulgeriș cine s'o'nfrunte,
printre mii și mii de uragane,
căpitane! căpitane! căpitane!

Bucuresti Mai 1939.

FAUST BRADESCU

ARON COTRUS

SIMBOL
AL IUBIRII DE NEAM

NTR'un articol omagial de acum vreo douăzeci şi ceva de ani, marcam personalitatea lui Aron Cotruş numindu-l «omul *de criţă cu suflet de pădure*». Aşa îl simţeam atunci în imensa răsfrângere a marelui său talent şi-a nestrămutatei lui credinţe în măreţia neamului. Svâcnea în el adâncul unei trăiri milenare şi flacăra nestinsă a unei speranţe.

De-atunci trecut-au două decenii...

Omul de criţă şi-a luat de mult sborul către infinitul în care a crezut. Dar sufletul lui de pădure carpatină adie veşnic în inimile noastre, răscolindu-ne aleanul sau încălzindu-ne dorul. Peste oameni şi rele, neuitatul Aron Cotruş stă prins în istorie ca o călăuză neobosită.

Rapsod al unor vremi de restrişte, poetul Cotruş întruchipează nesfârşita încredere a Românului în virtuţile nepieritoare ale rasei, ale stirpei din care ne tragem. Pentru el totul pleacă şi revine, ca o rânduire a firei, la miezul simţirilor spirituale în care stau înfipte rădăcinile neamului. Spre aceste simţiri şi îndemnuri se'ntoarce veşnic neştirbita lui dragoste de ţară şi popor, pentru a le ciopli în versuri de cumpănă şi înălţare.

Timp de o jumătate de veac a stat neclintit pe culmea restriştilor naţionale, marcând o epocă de mari transformări cu versul lui de om ce ştie ce-i suferinţa şi prin ce

deşteptarea românului şi pecete de foc întru ridicarea omului spre jertfă. Căci în jertfă vede el împlinirea insului şi'n înţelegerea destinului răsplata cerului. Pentru el nu există odihnă atunci când se sbate 'n neputinţă şi geamăt întregul neam. Deaceea, versurile lui de îndemn apar ca o metaforă de măreţie antică:

Ciocan să-ţi fie vrerea; răbdarea: nicovală...
Dacă-ai căzut o clipă în marea 'nvălmăşeală,
Mai dârz,
Mai drept, te scoală!...
Si c'o putere oarbă, cumplită, ne'ntreruptă,
Intoarce-te în luptă...

In imensa frământare a sufletului cotruşian, în care nu lipsesc chemările patetice şi imboldirile eroice, acest *«întoarce-te în luptă»* constitue miezul unei trăiri dincolo de contingenţele banale ale vieţii şi chintesenţa unei filozofii marcată de semnul spiritualităţii, al transformării. Omul nu-i om decât atunci când, în ciuda răului, ştie să'ndure, dar să se şi depăşească. Dacă suferinţa e calea cuminecării în clipă, în trăirea zilei ce ne e dată, dreptul la viaţă, la justiţie, la bunul tău, trece prin osteneală, prin luptă, prin sacrificiu:

«petecul acesta de glie
şi-al tău o să fie
    pe vecie,
dacă-l vei şti munci
    şi răscoli
    şi apăra
cu toată truda şi răbdarea şi dârjenia ta!...

Deaceea, poezia lui Aron Cotruş sparge indiferenţe şi laşităţi, îmbărbătează, croieşte caractere, înnobilează sentimente, dă un sens trăirii şi actului în sine. Cine oare nu simte svâcnind în el chemări nebănuite şi-un suflu de răspundere faţă de neam şi ţară, citind versurile lui simbolice:

Cel tare nu plânge!...
sparge temniţi, lanţuri frânge,
răspunde sângelui cu sânge...

al tău e tot ce ştii să ţii
într'o mână ca'n sute de mii —
şi aperi crunt, pân' pumnii ţi-s vii!...»

Te cutremuri de câtă tainică tărie ascunde cuvântul acestui vaşnic transilvan când vorbeşte de ţara lui, de neamul lui, de luptă de jertfă... Simţi cum vibrează în el veacurile de războiri ale obiditului nostru neam pentru a-şi menţine fiinţa. Vezi aproape aievea dragostea şi încrederea ce-o poartă în veşnicia şi strălucirea celor ce sunt sânge din sângele lui, simţire din simţirea lui. Acest neam îl cântă cu smerenie şi înflăcărare:

Neam valah, neam al meu,
cu paşi de fier, cu pumni de cremene, —
cine-ar putea 'n izbânzi să ţi-s'asemene,
dacă-ai vrea să vrei mereu, —
neam valah, neam al meu!...

Neam valah, neam al meu, —
peste putrede, potrivnice rânjete,
tu'n rânduri năpraznice strânge-te,
gata de luptă, fără capăt, mereu, —
neam valah, neam al meu!...

Purtat de-un naţionalism sănătos şi aprig, Aron Cotruş a deschis orizontul unei noi sensibilităţi poetice, crestată'n stâncă şi unduită în simţire românească. Si drumul, în mod predestinat l-a dus spre cei ce, pe alte căi, împlineau visul lui de poet luptător şi patriot. Apropiere naturală prin firele nevăzute ale unei afinităţi în cuget, simţire şi ideal. Era de înţeles ca toată speranţa lui de om iubitor de glie şi vizionar al unui destin măreţ pentru seminţia valahă, să se reverse peste cei ce întruchipau *stânca vie a reînvierii*. Deaceea, dela acel faimos

Eşti unul,
poţi fi milioane,
curajul tău să înfrunte temniţa, tunul;
să crească voiniceşte, să crească —
vrerea ta românească —
Ioane!

sufletul îl înalţă spre tăria nouă a veacului, ţâşnită din străfundul de virtuţi strămoşeşti — oastea legionară:

când mai străin te vei simţi în ţara ta,
galben la gândul că neamul se pierde,
năzdrăvani haiduci cu ţundra verde,
peste fuga vrăjmaşilor ca din cer vor pica...

In profunda-i sensibilitate sufletească, Aron Cotruş a presimţit în aceşti «*năzdrăvani haiduci cu ţundra verde*» primăvara unei înnoiri a spiritului românesc, începutul unui nou ciclu istoric. A fost printre primii care le-a înţeles destinul şi i-a cântat cum numai el putea s'o facă, simplu, deschis, luminos:

«uite-i!...
arşi de soare, aspri, îndrăsneţi,
crainici iuţi ai unei noui vieţi...

sub paşii lor iuţi de-avangarde,
piatra, pulberea scapără, arde,
şi drumuri de foc se rup, împărăteşte,
spre-un aspru destin ce se 'mplineşte...»

Si'n acelaş poem «TARA», de-o frumuseţe clasică, Aron Cotruş prinde într'o încondeiere rară imaginea falnică a omu-

lui predestinat să schimbe fața lumii. In câteva cuvinte izbucnește sinteza celui încărcat de soartă cu darurile unice ale conducerii și înnoirii:

«din mulțimile oarbe unu s'alege...
gândul lui: rege...
vorba lui: lege...
vrerea-i: platoșe de neînfrânt...
pasul lui: cutremur de pământ...»

Astfel, dela toți tribunii și martirii neamului românesc căzuți pentru flacăra nestinsă a iubirei de țară, Aron Cotruș ajunge la epopeea naționalistă a secolului XX și la măreața figură a Căpitanului. In el și'n gândirea lui vede Aron Cotruș întruchipată scânteia supremă a spiritului românesc. A spiritului de justiție și libertate. A spiritului de revoltă contra tiraniei, nedreptăților și lipsei de demnitate.

Aron Cotruș se cutremură și se'nclină în fața acestor purtători de mândrie națională pe care și el o simte în fibrele cărnii și'n spiritul căreia, până la sfârșit, rămas-a pe drumul de jertfe și glorie, călcat de opinca țăranului și de bocancul țintuit al legionarului.

Patriotismul învăluie întreaga operă a lui Aron Cotruș, ca și cum din început a vrut să fie și să rămână un țipăt în noaptea de restriște a neamului... o prezență vie în haosul sufletesc al epocei... un îndemn bărbătesc pentru toți cei ce-și au inima plină de dor de țară...

Nu-i poem, nu-i aproape strofă din care să nu țâșnească măiastra împreunare a poetului cu trăirea lui în neam. Dela suferința iobagului de odinioară până la calvarul Românului sub cisma comunistă, totul ia formă de baladă și dospire în adânc a marelui gest de descătușare, sub condeiul de foc al marelui poet. Până și plânsul devine, în graiul lui de vizionar și luptător, semn de victorie:

«O țară: țintirim,
sub puhoiuri străine —
de mai vrem să trăim,
e doară pentru tine!

Dar zorii ce-i aștepți,
nu-s atât de departe:
călcând peste moarte!...»

I-a fost dat lui Aron Cotruș să fie poetul sbuciumului și suferinței naționale, precum și cântătorul neobosit al eliberării. De tânăr până la ultima suflare — pe muchea de cumpănă dintre rău și bine — i s'a împletit destinul cu relele tiraniei și geamătul celui copleșit. In nobila lui concepție de viață și dragoste de glie, nu putea fi decât purtător de cuvânt al dreptății, bard al eliberării de sub jugul samavolnicilor și îndrumător statornic al celor ce-și așteaptă clipa.

La Aron Cotruş stihul patriotic nu-i un accident întâmplător pe parcursul său liric. E o necesitate, e o trăire în adâncul fiinţei, o contopire magică cu tot ce poate fi mai scump omului conştient şi neînfricat: Patria. Deaceea, în versuri ca cele de mai jos, nu-i simplă înşiruire de imagini, ci adâncă dăruire şi angajament:

N'au pită şi sare ai noştri departe,
şi toţi ca pe flăcări aşteaptă,
răfuiala cea cruntă şi dreaptă,
răfuiala de mâine, pe viaţă şi moarte!...

Tu drumuri deschide-ne către soare-răsare
să fim împreună
prin pârjol şi furtună,
când neamul întreg va sălta în picioare!...

Sub arcuşul lui Aron Cotruş sufletul Românului tresaltă ca smuls din nepăsare şi tăcere. Ochiul sclipeşte, braţul se încordează, iar inima bate în ritm de răzmeriţă. In adâncul fiinţei se deschid zăgazuri, lăsând şipotul simţirilor ascunse să-şi reverse lumina dragostei de neam peste vremelnicia năzuineţlor personale.

Versurile cotruşiene transformă, înalţă, deschid căi de mândrie şi impliniri. Poet al neamului, poet al luptei neînfricate, poet al încrederei nestrămutate în biruinţa adevărului, Aron Cotruş va rămâne pentru totdeauna un fulger nestins pe bolta azurie a trăirii româneşti.

Faust BRADESCU

OVIDIU VUIA

ARON COTRUS, MARELE RAPSOD

CÂND vorbesc de rapsod, un gen de povestilor de fapte eroice, gândul îmi zboară la aezii elini ale căror balade puse unele lângă altele au dat naştere operei titanului orb, Homer. Sau mai târziu, la truverii şi minesangerii, artişti rătăcitotri, minestreli, purtând cu ei de la un castel la altul poemele epice, chansonurile relatând despre eroii poporului lor, Roland sau Cidul. Fără inspiraţia acestor anonimi ar fi greu de conceput un Orlando furioso de Ariosto, Ierusalimul eliberat de Tasso, până chiar şi Paradisul pierdut al puritanului John Milton. Tot de la ei s'a născut romanul picaresc adus la apogeu de Cervantes sau continuat mai fidel de Lesage cu al lui Gil Blas şi Tom Jones al lui Fielding. Când maeştrii s'au adunat la un loc şi au început să se întreacă în bufonerii a apărut prima scenă de teatru, al comediei dell'arte desăvârşiită de Shakespeare sau Lope de Vega.

Şi dacă principala caracteristică a rapsodului era de a se ascunde adică mai bine zis să rămână necunoscut după masca personajului său, vom întelege că poetul Aron Cotruş este un direct descălecător din aceasta nobilă şi veche spiţă, cu remarca însă că interpretează rolul unui cântăreţ al vremurilor contemporane, deci la epitetul de rapsod se mai adaogă şi cel de modern.

În esență eroul său este poporul daco-roman și țara lui România, așa cum America constituie pe cel al lui Walt Whitman, paralela între cei doi poeti făcându-se de nenumărați comentatori, mai mult decât îndreptățit.

Din aceste motive versul liber al lui A. Cotrus cuprinde sonorități de alămuri, nu rar bolovănoase în fortissimo, vroind parcă să rupă timpanele celor slabi, făcut să fie recitat dar nu într'o sală ci în aer liber împrăștiindu-se ca un cor de tulnice până în depărtări, de la câmpia Aradului la munții Cibinului și-apoi, sus, până la Rarău, deci un cântec despre țară creat să fie auzit deodată de toată țara. Pe drept afirmă Murărașu despre poemul respectiv următoarele «Poezia Țara (1937) depășeste tot ce s'a scris în vremea noastră, ca răscolire de forță sufletească și ca ritm cuceritor».

Uite-i!...
arși de soare, aspri'ndrăzneți,
crainici iuți ai unei noui vieți...

ca printre fulgere, prin furtuni, pe sub grindini
vin voinicește de pretutindeni,
pădure mișcătoare de goruni nebuni,
oaste făcătoare de minuni,
cu vrere năprasnică, vie
de-atotputernicie...

Așa ne sunt prezentați frații lui de generație porniți nunumai cu închipuirea dar și cu fapta să construiască o noua patrie împânzind orizontul cu silueta mândră a cântecului devenit tabără:

tabere cresc-veacul să-l clatine
peste tânguieli împietrite în datine...
tabere cresc-vaste cetăți,
peste gemete și strâmbătăți,
peste schilave răsmerițі de-altedăți,
peste întinderi de plecate capete,
peste putrede robiri ce'ncep să scapete...

Inima bardului este atât de apropîată de sărbătoarea pământului muncit sub pașii săi încât versurile lui împrumută ritmul târnăcopului și a sapei răscolind din humă, palate de lumină și drumuri spre cer:

ciocanul cântă
în pulpa stâncii când se împlântă...
latră cazmale de-avalma...
plouă fruntea, sângeră palma...

veacul călit, frământat,
ști-va pe unde-am călcat...

ţara, peste vremi, aduce-şi-va aminte
de urma noastră fierbinte...

Artistul se regăseşte în elementul său deoarece el nu a slujit nicicând cuvântul numai pentru sunetul sau aurul din el, ci cu scopul de a transforma ideea în acţiune, versurile lui fiind un fel de planuri de arhitect, se cer realizate în forme şi clădiri, doar astfel îşi găseşte plinirea teoreti cianul furişat în fiinţa sa:

creşte peste mine, peste timp şi'ntuneric,
sub fulgere-un mâine feeric...

troiţe,
poduri,
fântâni
cresc svelte din tinere mâni,
în zile ca'n lungi săptămâni...

Din sânul acestui efort al mulţimii dornice de renaştere spirituală izbucneşte cu forţă marşul solidarităţii umane urcând culmi şi trepte, în cadenţele unui tact executat de orchestrele marilor speranţe şi realizări:

paşi uzi...
de-abia i-auzi...
mii de spinări, de tălpi, pe schele...
şi cutezanţe, pe căi fără număr...
cot la cot
cu-oţelul lor tot,
cu cerul de umăr,
trece, în marş zdrobitor,
cu veacul aprins la picior:
oaste năprasnică, sprintenă, verde,
ce nicio bătălie nu pierde...

Conducătorului lor îi înalţă un altar de marmoră unul ce va dura pentru eternitate, ţinând loc şi de statuie şi de mormânt, săpate în substanţa neperisabilă a duhului din om, căci ele nu pot fi nici sugrumate, nici zdrobite şi risipite peste noapte în pulberea celor patru vânturi:

din mulţimile oarbe unu s'alege...
gândul lui: rege...
vorba lui: lege...
vrerea-i: platoşe de neînfrânt...
pasul lui: cutremur de pământ...

Persoana este mitică de, Hercule şi Apostol în aceiaşi fire:

ochii lui cu mii de uitături de-odată
străfulgeră şi scoală în picioare ţara toată...

Şi-apoi se face cum că parcă prin văzduh trece arhanghelul Bunei-Vestiri, anunţând «plugarului-împărat de mâine» cuvintele cioplite în fumuri de cădelniţe biblice: «ţara se şterge la ochi şi paşii şi-i schimbă».

Prin poemul Ţara scris la Arad în 1935 Aron Cotruş se arată a fi neîndoios cântăreţul noii revoluţii. Cei ce l-au cunoscut pe-atunci fie în redacţii de ziare, fie mai aproape în plimbările de pe Malul Mureşului, noaptea sub cerul de pustă încărcat cu duzi şi vii aurite, ne-au lăsat amintirea unui om de-o rară curăţenie sufletească pătruns până la religiozitate de credinţa arhiereului ajuns pe calea cea dreaptă.

Oare noi urmaşii lui am putea să ne întoarcem faţa de la el, să nu-l recunoaştem ca pe unul dintre cei mai apropiaţi de năzuinţele noastre?

Rapsodie valahă datată cu anul 1941 revăzută în 1954 ar putea să poarte titlul de Inscriptie pe Columna lui Traian, leitmotivul poemului aproape obsesiv constituindu-l cetatea-mamă «Roma de piatră, Roma străveche, împărătească fără pereche / a lumilor /, toate Romele nevăzute din noi, Romă demiurgă, Romă de azi, Romă de ieri».

Originar din tara Sibiului cu liceul făcut la Blaj, Aron Cotruş ca şi Badea Cârţan coborât din regiunea Făgăraşului, se va simţi împins ca de un impuls interior venit de departe, ecou din sângele strămoşilor spre antica Roma:

ca spre'nflorita copilărie,
    Roma, Roma, spre tine mă'ntorn,
ca după-un cântec de corn
    venit din străfunduri de vesnicie...

Sarmisegetuza-Roma, Traian-Decebal, nume surori reprezintă simbolic ca'ntr'un tablou fantastic originea neamului său daco-roman:

dac dârz ce moare
    'n picioare,
apărându-şi cu furie şuie
    ce-al lui e-
cu răzmeriţa-mi, carpatic-dunărean mănunchi
    de furtunatică aromă, -
    cu sângele oprit în piept
        şi'n rărunchi,
    în faţa ta, Romă,
        gândul meu drept
cade'n genunchi...

Viziunile cotruşiene desfăşurate totdeauna în dimensiuni gigante de canate şi simfonii fluvii iau contururile unei imagini absolute privind roata lui Horia implântata vie în inima neamului:

și nu-s pe pământ Negoi de noroi
și nici pe leneșe puste, atâția gropari,
iuți și barbari,
roata lui Horia s'o îngroape în noi...

Mai departe destinul poporului său este ferecat în mantia de purpură a unor versuri solare, frumusetea lor atingând perfecțiunea, în expresie și simțire:

candele fostu-ne-a: luna,
goarnă: furtuna...
și, pe bolta albastră,
pentru pasul nostru aspru și spornic,
soarele-singurul ornic
peste veșnicia noastră...

pădurea fostu-ne-a: verde biserică,
poiana: mănăstire feerică,
iar piscul solitar:
altar...
și-n luptele noastre cu iadul,
preot vremelnic
fostune-a bradul...
și cerul: molitvelnic...

Numai în Miorița mai este sufletul neamului nostru atât de cu profunzime și aproape de Dumnezeirea lui caracterizat, deaceea de-aici încolo am putea vorbi nunumai de spațiul mioritic dar de bună seama și de cel cotrușcian cu loc în matricea creatoare a spiritutalității românești.

S'o ridica într'o zi tot ce-i viu și drept,
în Volga de foc schimbând cele stepe, —
și năprasnic ținând cutropitorilor piept
o țară ca în basme, năvalnic va începe...

Și se mai poate postula că așa precum Rapsodia română a lui G. Enescu poartă în ea cântecele și sufletul Moldovei de Nord și ale Bucovinei, ca și balada lui Ciprian Porumbescu sau poezia lui Vasile Posteucă, Rapsodia Valahă a lui Aron Cotruș aparține în primul rând Transilvaniei, poetul prezentându-se în toată măreția lui ca un artist ardelean.

Încă mai este de subliniat că dragostea de neam și de pământul său natal a dat rod în inima lui unor versuri atât de strălucite încât ele nu pot să aibă asemănare în literatura română decât cu cele ale marelui Eminescu din Scrisoarea a treia, sau din neterminatele sale epopei.

Dealtfel Aron Cotruș a fost el însuși fascinat de personalitatea lui Eminescu dedicându-i un poem întitulat Eminescu, publicat în 1939 la 50 de ani de la moarte revăzut fundamental în 1959 și apărut în Carpații. Paralela dintre

cele două ediţii ale poemei Eminescu ar merita o exegeză mai apropiată nunumai pentru a revela evoluţia liricii dar şi mai ales, a concepţiei politico-sociale, a poetului.

În treacăt fie spus Eminescu este redat în maniera cotruşcian-eroică, «Dante valah, măria Ta» în fond oglindindu-se caracterele ce îi leagă, afinităţile dintre ei, aşa cum le-am arătat şi în cele de mai sus:

Peste-a vorbelor traco-romanică gloată,
peste vistieria lor, în mii de locuri îngropată,
crai,
peste-un mănos şi mândru grai,
tăcerilor noastre, ca nimeni niciodată,
glas ai venit să le dai!...

Finalul se referă la Doina eminesciană, poezie epurată azi dintre creaţiile lui, în esenţă pentru activitatea patriotică a poetului, pe urmele careia s'a inscris şi Aron Cotruş, un adevărat testament şi far conducător:

Şi-un aspru testament, de pumnul lui scris:
«Doina» s'o ştim pe de rost până şi'n vis!
Apă vie să ne fie, lege şi pâne,
pentru Româniile albe de mâne,
pentru Româniile aspre de mâne
pentru Româniile dârze de mâne!...

Credem că dacă Eminescu ar fi avut posibilitatea să citească acest poem ar fi rămas tare plăcut impresionat să afle că unul din urmaşii cărturarilor de la Blaj, mica Romă cum cu mult drag o salutase el, a reuşit să-l cinstească, asa cum îi stă bine unui luptător milenar, cu un vers atât de patetic şi eroic, înşiruindu-se desigur printre cele mai frumoase ce i-au fost vreodată adresate de fiii neamului său.

Jocul cu statui de munţi şi braţe menhire îl aduc pe Aron Cotruş iar la metafore căzute ca merele din grădina Hesperidelor:

Cu pana vie de vultùr
sau cu un vârf de suliţă,
aş vrea să-ţi scriu, cu flăcări ,numele'n azur,
pe orice şold de stâncă şi pe orice uliţă!

Aşa ajungem la Rapsodia dacă din 1942, dedicată razboiului, pătrunsă de acel «duduie, duduie tunul meu».

Se proclamă alături de cei douăzeci de milioane porniţi în luptă pentru «albe Sarmisegetuze de vis», încorporând sinteza mândrei Roma cu dârzenia dacă:

pe drumul cel mai aspru şi mai greu,
cu Dumnezeu
înainte,
neam al meu, neam al meu!...

Lupta se arata dreaptă, dusă împotriva Uralilor plecaţi prăpăd spre soare apune «şi'n cavalcade tamerlanice, păgâne, / de azi pe mâne / să-nghită Europa şi pământul ca pe-o pâne...t.

Dar până la urmă melosul este dăruit, nici mareşalului nici altor ofiţeri, ci soldatului fără grade, vechiul său ortac, Ioan:

în faţa morţii, ca un verde Ceahlău
creşte, Ioane curajul tău.

Jertfele împrăştiate pe bărăgane duşmane îi răsar în faţa ochilor ca o dumbravă de mesteacăni pe a cărei crengi ard în eternitate flăcările sufletelor celor ce numai sânt:

din groapă de-ostaş în groapă de-ostaş
şi'n sălbatecă pustietate,
în inimă şi'n sânge însemn
nume şi nume valahe, crestate
pe cruci de lemn ,pe cruci de lemn...

Şi poate fiindcă suntem singura ţară din lume ce nu-şi aminteşte în rugăciunile ei de Duminecă eroii căzuţi, în cel de al doilea război mondial, pe stepele întinse până sub Caucazi şi Volga, versurile lui Aron Cotruş ne vor apărea şi ca un monument ridicat soldatului necunoscut care cu «baioneta valahă a'nfruntat tunul», rusesc, monument demn de aşezat lângă maosoleul vitejilor căzuti la Mărăşeşti şi Oituz:

ostaş de fier al neamului meu,
cu glonţul în piept, cu moartea'n rărunchi
gându-mi, lângă tine, cade'n genunchi
şi dragostea mea mută
pe-obraji te sărută...

Tragismul atinge vibraţii de liră vărsând în loc de note, lacrimi, tabloul fiind demn de una din scenele războiului de neatârnare pictată de Grigorescu sau cântată într'o baladă virgiliană de Coşbuc. Cu acestea vreau să spun că prin Rapsodia dacă, războiul dus de poporul român împotriva Rusiei roşii a intrat în legenda poeziei şi în Istoria neamului ce nu mai poate fi schimbată.

Incăodată poetul termină în apoteoză, prorociind pământului dacic o patrie năvalnică şi nouă:

rai de meşteri,
far'de pereche,
de crâncene creşteri,
peste vatra-ţi străveche,
pe măsura vitejiei tale năzdrăvane,
Ioane, Ioane!...

După sfârşitul celui de al doilea război mondial, Aron Cotruş va fi martorul împărţirii globului conform tratatului de la Yalta, ţara lui căzând într'o jalnică robie. Poemul Intre Volga şi Mississippi, de care ne-am ocupat într'altă parte, se orânduie printre marile acte de acuzare ale acestei neoaşezări strâmbe, imposibile şi inumane.

Dar poetul neliniştit, deşi învins nu vrea să se ştie pierdut, încearcă deci un drum de salvare. Trăind în Spania va dedica Tării lui noi Rapsodia iberică privind istoria ei, fostă şi a lui Traian, născut pe peninsulă cântându-o prin prisma latinităţii şi a înrudirii de sânge cu naţia română. Poemul ar merita un comentar mai apropiat din partea unuia din fraţii noştri identificat total cu spiritualitatea poporului spaniol.

In ceace ne priveşte acuma cu un interes deosebit ne întâmpină poemul Cântec lui Ramon Lull.

Pentru a pătrunde semnificaţia acestei rapsodii cotruşciene trebue să ne reamintim că Ramon Lull se prezintă ca unul din cele mai interesante spirite ale secolului XIII lea şi poate cel mai valoros după Toma d'Aquino căruia îi este aproape contemporan.

Născut în Mallorca îşi va face studiile în Paris şi Montpellier ajungând curând unul din cei mai mari învăţaţi ce i-a avut vreodată omenirea. La 30 de ani se retrage dela curtea regelui catalan, dedicându-se cu totul celor spirituale. Rămâne cunoscut ca intemeietorul logicii matematice şi a literaturii catalane cu romanul său filozofic Blanquerna dar de cel mai deosebit interes momentan se relevă activitatea lui ferventă de misionar catolic, urmărind să unească celelalte religii şi în primul rând musulmanismul cu catolicismul sub supremaţia papală. Desi la o vârstă înaintată, sfârşeşte ucis prin bătaie cu pietre în Tunisia, plătind în acest mod cu viaţa, credinţa lui într'o reformă a sufletului omenesc.

Pentru Cântec lui Ramon Lull scris în limba spaniolă, Aron Cotruş primeşte premiul mallorquin de poezie, şi pe bună dreptate succesul lui este comparat cu cel al lui Vasile Alecsandri, laureat în 1879 la Montpellier pentru cantecul ginţii latine.

Cântec lui Ramon Lull urmează mai multe secvenţe; prima descrie întâlnirea poetului cu sfântul, «Titanic sihastru, navălnic atlant»:

Cu gândul, cu pasul, grabit şi fierbinte,
pe toate potecile tu imi ieşi înainte:
pe suişuri de munte şi pe ţărmuri de ape,
    departe şi-aproape
cu sufletul aprig, de arşite ars,
    ca Saul din Tars,
după'ntâlnirea, întru foc şi'ntru scrum,
pe dârzul şi dreptul Damascului drum...

Noi am prefera să comparăm trăirea poetului nu cu cea a lui Paul pe drumul Damascului ci mai potrivit cu a Sfântului Petru, pe via Appia antică ieşind din Roma într'o noapte fără lună, pentru simplul motiv că lumina arătată lui Paul a însemnat un început, pe când cea a lui Petru aşa cum era şi a autorului nostru, încheia un destin ducându-l pe rugul sacrificiului dar şi al adevărului suprem.

Am fi tentaţi să descriem aici una din cele mai spectaculoase convertiri a secolului dar am greşi dacă am proceda aşa. Poetul Aron Cotruş fiu de preot, ortodox a fost toată viaţa credincios dar nu ca un vlăstar de prelat ci ca simplu ţăran, pentru care nu există deosebiri confesionale, Dumnezeu fiind unul şi indivizibil. Totodată se conturează ferm, deosebirea liricii cotruşciene de cea a lui Octavian Goga, cel ce va purta în versurile sale mireasma de busuioc a patrafirelor liturgice şi a armoniilor cantului însuşite din cărţile sfinte, tropar şi ceaslov, ale tatălui popă la biserica din deal în satul Răşinari.

Intalnirea lui Aron Cotruş cu Ramon Lull deci cu catolicismul medieval, înseamna nu o revenire la credinţă ci o iluminare a unui drum către Dumnezeu, precum o mărturiseşte urcând muntele Randa alături de un călugar mallorquin:

C'un palid calugăr de neam mallorchin,
pe căi neumblate, mă pierd şi mă'nspin,
şi tot căutându-te, mă caut mereu
pe toate drumurile spre Dumnezeu!

Muntele Randa îl sui, şi mă întreb:
fostuţi-a oare Sinai ori Horeb?

Poetul ia forma unui, tăran de Carravaggio cu mâinile şi faţa arse de soare, cu pielea dură tăiată de vine îngroşate, punându-i-se deodată, ca sfântului Ioan sau Matei, pana în mână, întunercul din juru-i fiind sfâşiat de un fir de lumină plecat de sub aripile columbei întrupând pe Duhul şi spiritul sfânt.

Cântec lui Ramon Lull corespunde unui mister creştin, unic în felul lui, demn de reţinut prin sinceritatea sa, printre marile pagini ale literaturii creştine, aşa cum incep ele dela Confesiunile prea fericitului sfânt Augustin.

Şi pentru pământeni trebue amintit că aşa a avut loc trecerea poetului la religia catolică, într'o zi pe muntele Randa, nou Ararat, Sinai şi Horeb, în căutarea lui Ramon Lull.

Desigur ar fi de analizat faptul în lumina învăţăturii lui Nae Ionescu după care românul pur şi simplu ar fi ortodox, ori cum Aron Cotruş este sigur un român pur şi simplu s'ar putea deduce că filozoful ar fi greşit în deducţiile sale.

Pentru adevărata proporţie a lucrurilor trebue să ne amintim că atât filozofia lui Nae Ionescu cât şi gândirismul urmăreau să pună bazele unei culturi de spiritualitate româ-

nească, în condiţiile societăţii româneşti interbelice, când nu puteau decât să ţină seama de realitate, ortodoxismul ei fiind unul de necontestat. Aşadar N. Ionescu în 1938 a avut perfectă dreptate comentariile lui E. Lovinescu în a sa Istorie a culturii române se profilează ca cel puţin nedrepte. Cât priveşte pe neolovinescianul prelat, care recent susţine în legătură chiar cu problema ce ne interesează că Nae Ionescu ar fi practicat o zdreanţă de filozofie şi o cârpeală de teologie, se autocondamnă la un lamentabil puerilism de gândire eventual lui potrivindu-se caracterizările făcute lui N. Ionescu.

Perceptele ionesciene sunt valabile pentru trecutul neamului dar ele nu aparţin unei dogme sau sistem absolut şi pentru viitor, condiţiile istorice schimbate ducând şi la alte perspective, dealtfel complet în concordanţă cu concepţia profesorului de metafizică, duşman al oricărei închistări de gândire. Nu se poate trece cu vederea că în ţară biserica creştină indiferent de confesie dar în primul rând cea ortodoxă, a intrat intr'o criză adâncă dirijată de stat, pentru vremurile ce vor veni nefiind exclusă o reformă a spiritului, ceace nu schimbă aserţiunea lui Nae Ionescu privind trecutul ortodox şi bizantin al poporului nostru. Deosebirea între spirite o putem uşor evidenţia comparând bisericile cele trei sute ale Bucureştiului de pildă cu cele ale Romei sau ale Toledoului, tradiţia unui popor neputând fi schimbată de pe azi pe mâine, chiar dacă s'ar realiza unirea tuturor bisericilor într'una singură.

Aron Cotruş, aşa cum se întâmplă şi altor exilaţi, departe de ţară, inerent devin după afirmatiile lui Posteucă, şi locuitori ai Universului integraţi într'o conceptie mai globală chiar daca nu uită niciun moment de patria lor. Astfel poetul nostru descoperă în catolicism nunumai modul său personal de redempţiune ci şi pe cel al neamului său şi al omenirii intregi, de sub dominaţia marelui duşman al contemporaneităţii, comunismul.

De la Roma, capitala veche a imperiului roman, ajunge la Roma catolică de azi după credinţa lui cu pontenţialităţi ce pot fi opuse, asa cum o spune şi în Intre Volga şi Mississippi, imperiului roşu, corespunzând unui imperiu spiritual al lui Dumnezeu pe pământ. Să-i ascultăm încăodată convingerile, justificându-şi pe această cale veneraţia faţă de Ramon Lull, sfântul, titanul:

Lumea'n catedrală ai vrut să o schimbi,
şi'ntr'o singură limbă ale lumilor limbi;
să scrii pe lătinie ca în grai catalan:
cărţi mai presus de Talmud şi Coran,
precum ca să'nteleagă cei ce nu înţeleg,
spre Roma să se'ntoarcă pământul întreg,
spre piatra unde Petru piciorul şi l-a pus,
pecetluind cu sânge porunca lui Isus.

Să nu uităm că toate acestea i se intâmplă unui om ajuns aproape de capătul cărării, zdrobit în vis şi ideal:

dar, orb şi olog, drumul meu verde,
în crunte deşisuri de besne se pierde...

Şi mai atragem atentia că ceace acum treizeci de ani, când a scris Aron Cotruş, Cântec lui Ramon Lull, părea o utopie, înflăcărare de artist, azi prin experienţele Poloniei şi ale altor fenomene trăite sub Papa Giovanni Paolo al II-lea, căreia i se mai adaogă oricât nu l-am accepta şi revirimentul extraordinar al musulmanismului, va trebui să dăm astăzi mai mult ca ieri şi mâine poate şi mai mult, o serioasă şansă de viitor Romei şi imperiului ei spiritual, pe această cale Cântec lui Ramon Lull fiind nu orice fel de iluminare ci una aparţinând unui poet-profet.

Termin scurtul meu comentar privind operele de rapsod şi cronicar de istorie ale poetului Aron Cotruş cu remarca de a mă fi silit să-mi exprim ideile şi părerile prin metoda analizei, cele mai obiective. Deşi recunosc că îl am pe poet foarte apropiat de inimă, tot timpul m'am aşezat forţat pe alte baricade vroind să mă consider ca şi când aşi fi un duşman al credinţelor sale.

In ultimă instanţă am dorit să dau un exemplu cel puţin valabil pentru noi cei ce trăim într'o lume zisă liberă şi anume că nu ne este permis să ne impunem gândirea altora, aşa precum procedează cei din ţară, admiţând doar o parte din poeziile lui Cotruş (pe niciuna din cele comentate în articolul de faţă, deşi fără ele nu se poate cu adevărat cunoaşte proporţiile poetului Aron Cotruş) sau pe Goga şi Blaga până la un oarecare punct pe urmă sunt deformaţi sau chiar desfiinţati fiindcă au îndrăznit să gândească altfel şi nu conform legilor din dogmă. Adică dacă avem pretenţia că trăim într'o lume mai bună este de dorit să o şi cinstim cu o judecată pe măsura ei, respectând marile spirite în modul lor de a vedea istoria. Să ne învăţăm să şi ascultăm chiar dacă pe undeva suntem convinşi a fi în posesia panaceului universal de cunoaştere.

Deci m'am trudit să-l redau pe artistul studiat aşa cum se prezintă cu adevăratelea şi nu cum am vrea noi să fi fost.

Trecând peste orice fel de consideratii indiferent în ce tabără se va situa muritorul de rând, Aron Cotruş ocupă un loc printre cei mai mari poeţi ai literaturii române:

Ce taină putut-a de-odată să spargă
temniţa mută şi oarbă şi largă,
între cel care-i fost şi'ntre cel ce rămâne,
drept ca un cedru peste ziua de mâne?!

Ovidiu VUIA

V. COPILU CHEATRA

CUM L'AM CUNOSCUT PE ARON COTRUS

DE cinci ani colind Spania, cât mă ajuta slabele mele puteri financiare, dar mai cu seamă prietenii lui Cotruș, care au devenit și ai mei, ca pe urmele sale, să mă încarc de polenul respirației lui, să culeg mierea fiecărui fagure de cuvânt care n-a putut ajunge încă până la noi. Am aflat în acest fel de existența unui Cotruș necunoscut încă. Am parcurs, cu înfrigurare, aritmetica rândurilor sale viguroase din multe scrisori adresate prietenilor săi și m-am convins, tot mai mult, că despre el nu se poate vorbi decât în genunchi. Am constatat că monografia sentimentală, la care lucrez de peste treizeci de ani, ar fi fost lipsită de fiorul liric pe care am urmărit să-l imprim paginilor închinate lui și mai cu seamă de istoria pe care a scris-o cu propria lui existență. M-a obligat adevărul despre ultima perioadă a vieții lui să-mi iau lumea în cap, să nu cruț nici o osteneală până nu voi fi parcurs tot itinerarul său atât de dramatic, trăit cu intensitatea de care numai inima lui de tisă era capabilă.

Acum când se împlinesc două decenii de la trecerea sa în veşnicie amintirile mă sugrumă şi evocarea întâlnirii noastre mă depăşeşte. Dacă totuşi o fac îi cer iertare maiestrului meu şi ţie cititorule pentru stângăcia cu care mă exprim, pentru că, aici sau acasă, întotdeauna când îi rostesc numele, buzele mă ard şi inima mă doare, convins că niciodată ceea ce simt şi ar trebui să fie spus despre el, nu e îndeajuns, nu e destul de elocvent.

Eram elev în cl. a VI-a, când în anul 1928, prietenul şi colegul meu de şcoală primară, pictorul Aurel Chira, a venit la noi, într-o seară, însoţit de un tânăr smead, parcă pogorât de pe un prapor. Era student la Şcoala de Arte Frumoase din Cluj şi s-a recomandat: Miron Radu Paraschivescu. Fusese dat afară de gazdă pentru că nu plătise chiria de câteva luni. Cum părinţii mei părăsiseră temporar satul şi se angajaseră muncitori la moara «Albina», unde un văr al tatei, ca administrator, ne-a oferit, drept locuinţă, două încăperi cât două remize, nu i-a fost greu mamei să-i aştearnă un pat şi lui Miron. Aşa se face că încă de a doua zi am început să schimbăm opinii despre poezie. Auzindu-mă recitându-l pe Goga, Miron mi-a întins o plachetă de versuri cât podul palmei cu titlul, ciudat pentru mine, «Mâine», semnată Aron Cotruş. In câteva zile Cotruş mă inundase. Ba mai mult îmi zăpăcisem colegii cu versurile sale. Am alergat la Biblioteca Universităţii unde prof. Candid Muşlea era director, sau prin vecinătatea directorului, destul că, datorită faptului că aveam recomandarea lui Agârbiceanu, după o jumătate de oră ieşeam cu bratul plin de cărţi, dintre care nu lipseau: «Poezii» tipărite la Orăştie în 1911; «Sărbătoarea morţii», Arad 1915; «România», poemă, Brasov 1920. Mai târziu mi-am întregit colecţia cotruşiană cu tot ce a publicat, primind cărţile lui tipărite, majoritatea, peste hotare, cu autograful de rigoare.

Colocviul dintre mine şi M. R. Paraschivescu, despre Cotruş şi poezia lui devenise frecvent şi rodnic, mai ales că în lipsă de altă perspectivă mai bună, Miron a primit bucuros invitaţia mea de a ne

ptrece o parte din vacanță la Iara, una din cele mai frumoase comune dintre munții Trăscăului și Muntele Mare. Așa se face că în prima Duminică a lunii Iulie din anul 1928, am urcat împreună, pe Arieș în sus până pe muntele Găina la *Târgul de fete*.

Odată ajunși pe munte, am urcat, inainte de răsăritul soarelui pe curcubăta Găinii, de unde, la acel ceas când migesc zorile, este o clipă când se vede, ca în palmă, toată curbura Carpaților, încât ai impresia că iești în fața unui miracol. După ce am admirat, muți, fantastca panoramă care se așternea la picioarele noastre, a început să coboare, odata cu răsăritul soarelui, o ceață străvezie în cristalele căreia străluceau apele învolburate ale Oltului și cele molcome ale Mureșului. In jurul nostru se cuminecaseră cu sfânta înpărtășanie a peisajului românesc, pâlcuri, pâlcuri de oameni, veniți din cele mai îndepărtate părți ale țării. Fără să-mi dau seama cum și de ce am facut-o, uitând de mine și ignorând sfiala care mă caracteriza, am început să recit o poezie scrisă după întâlnirea cu opera lui Cotruș, pentru care aveam un cult, pe care nu mi l-ar fi putut zdruncina nici chiar amenințarea cu pedeapsa capitală. Și, privind peste panorama de la picioarele noastre am grăit: «Pe voi vă cânt, pe voi, pe moți, / Strămoșii mei din tată-n fiu, / Să știu că crapă rânza-n toți / Cei care vă jupuiesc de viu, / Ori vă despoaie de podoabe, / De aur și de marile păduri, / De ați ajuns, în România, iar barabe / Și-au ruginit tăișurile la săcuri. / Voi îmi sunteți ortaci în veci / Și-o să vă cânt cum nu v-am mai cântat. / Pe voi c-ați putrezit în furci sau beci, / Să știu că pentru asta voi fi spânzurat. / Pe voi ce-ați zguduit istoria din țâțâni / Și-ați scris-o dureros cu sânge, / Pe sărăcia voastră să vă știți stăpâni, / Voi care n-ați știut cerși sau plânge, / Voi cei răzvrătiți din tată-n fiu, / In sânge-mi clocoți și-acum, / Că-s os din osul vostru, știu / Și-o să vă urmez pe-acelaș drum, / Pe care l-au urmat tribunii, / De par'că îi aud și-acuș, / Chiar de-oi fi socotit de unii, / Poet mai anarhist decât Cotruș».

Din grupul oamenilor care m-au ascultat s-a

desprins unul cu ochi de cetină şi obrazul de cocon, s-a apropiat de mine, m-a îmbrăţişat afectuos, prieteneşte spunându-mi: «Nu te sfii! N-ai pentru ce. Taragotul ţi-e bun. Sună frumos. Verbul vibrează. Merge la inimă. Şi în poezie acesta este secretul». Şi petrecându-mi mâna după umeri m-a prezentat parohului din Albac, parintele Iuliu Todea, profesorului Micu, directorul Şcolii Normale de Invăţători din Abrud, etc. Am coborât împreună, ca şi când ne-am fi cunoscut de când lumea, pe platoul muntelui, unde la concurenţă cu peisajul, se desvăluia o nouă panoramă, de astădată datorită mulţimii care se preumbla printre şetre târguind, vase şi unelte casnice din lemn, de la doniţe la furci sau greble, juguri pentru plăvani sau *puiul târgului* pentru cei dragi. Găzdăriţele din Turda te imbiau cu fripturile lor specifice şi pâine albă ca omătul din Scaunul Arieşului, iar hunedorenii te pofteau la jinarsul lor inegalabil în miroznă şi tărie, de cireşe negre, cunoscute sub denumirea de moacre.

Preuteasa părintelui Todea ne aştepta cu masa întinsă pe o faţă de masă albă ca omătul, înconjurată de cergi pe care ne-am aşezat de indată cinstindu-ne. Curând, după câteva pahare de «broazbă» (ţuică de cireşe negre), s-au nivelat distanţele, s-a destrămat sfiala şi când au început să coboare umbrele a sosit şi ceasul spargerii târgului. Părintele Todea îmi devenise prieten. Ne tutuiam. Mai precis îmi spunea pe nume, ca şi inimosul director al «luminătorilor satelor», doar tânarul cu obrazul de cocon, ciognea cu mine paharul urându-mi: «Noroc tinere poet care nizueşti să fii mai anarhist decât Cotrus! Iţi urez să-l întreci!». Abia când la despărţire mi-a întins cartea de vizită şi se indepărta călare pe un murg de munte, mic dar îndesat, privind numele şi adresa tipărită în două limbi, am priceput de ce convivii cu care am petrecut o zi întreagă, zâmbeau la urarea făcută de Cotrus, pentru că cel ce-mi urase să fiu mai anarhist decât el, nu era altul decât acela pentru care aveam un cult.

Odată stabilită legătura cu Cotrus, pe zi ce trecea, ea se adâncea an de an. Ajunsesem să corespondez cu el săptămânal.

Biografii lui Cotruş au susţinut că Aron Cotruş s-a ferit să-şi spună părerea despre artă în general şi poezie în special. Sperăm ca în monografia despre care am pomenit să-i dezminţim. Până atunci fie-ne îngăduit să reproducem aci o parte dintr-o scrisoare a sa, către subsemnatul, în care îşi exprimă crezul despre rostul poeziei. Cititorul se poate convinge despre perenitatea crezului său, iar cei care i-au contestat poeziei cotruşiene fiorul liric se vor convinge, peste vreme, de unilaterala lor opţiune pentru o poezie fără substanţa umanitaristă. Pentru că acesta este Cotrus: Un mare poet umanitarist. Dar să-l lăsăm pe el să vorbească: «... Văd că m-am luat cu vorba şi vreau să-ţi atrag atentia că nu-i bine să te iei după scriitorii care, neavând ce spune, se uită peste gard la vecini, şi mai cu ţârăita, mai cu toptanul împrumută de la ei nu numai forma ci şi conţinutul. Cu alte cuvinte trăiesc din furtişag. De doua ori păgubitor. Odată pentru ei şi a doua oară pentru cititori, care nu înţeleg nimic din ceea ce scriu în limba lor păsărească. Aceşti snobi uită că dintre toate popoarele de pe pământ, noi avem cea mai frumoasă poezie populară. Că am vorbit în versuri cu mult mai înainte de a ne fi format ca popor român. De aceea, pentru noi, poezia este o necesitate. Obligaţia noastră, ca poeţi, este deci să i-o dăm. Şi nu i-o putem dărui decât dacă sântem convinşi că prin poezie îl putem face mai bun. Omul este un depozit de posibilităţi. Descoperindu-le putem face multe din el. Pentru că, cine nu ştie?, omul nu trebuie să rămână aşa cum s'a născut. N-avem dreptul să-l lăsăm numai cum este, ci şi cum ar putea fi. Cu alte cuvinte nu avem o cambie semnată în alb să pornim de la el, când scriem, ci să fim convinşi că prin munca noastră îl şi înrăurim. Dintre toate artele, poezia cu toate speciile ei, are cea mai stufoasă funcţie, în raport cu stadiul social atins de un popor. Accept şi poezia de sugestie magică, ca şi pe cea abstractă care ţine de cunoaştere, deci de raţiune, dar fie că linişteşte sau trezeşte, fie că ne lasă tablou, în faţa ei, ea nu poate şi nu are dreptul să fie un proces verbal al simţămintelor mele pur personale. Menirea ei este de a emoţiona pe om total,

de a permite *insului* să se identifice cu viața altuia, să devină ceea ce nu este, dar ar putea să fie. Nici un poet din lume n-a rezistat acționând numai prin rațiune, ci și prin sensibilitate și sugestie. Poezia ta, tânărul meu prieten, născut din aluatul celor mai împliniți muncitori din România, trebuie să plece de la convingerea că are un rost. Născută din realitate ea trebuie să influențeze realitatea. Nu uit cum au tresărit moții când ți-au auzit versurile acolo sus pe munte. Ce păcat că au fost numai o duzină, două, care te-au auzit. Iată de ce trebuie să ne facem auziți de cât mai mulți. Să coborâm poezia în stradă. S-o oferim noi, ca pe-o ofrandă, milioanelor de flămânzi după omenie. Dar despre rolul poeziei vom mai sta de vorbă, pentru că n-aș vrea să fiu rău înțeles: misiunea ei nu este de a forța uși deschise, ci de a le deschide pe cele ferecate...».

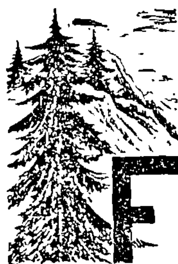
Ne oprim aci fără comentarii, ca un pios omagiu adus aceluia care a crezut în *rostul* poeziei, cu sentimentul că restituind, chiar şi numai un fragment despre crezul său artistic, ne-am făcut datoria față de aceia, care au înțeles târziu că Aron Cotrus este și rămâne unul din piscurile poeziei românești, dacă nu chiar cel mai mare, după Eminescu, așa cum afirma în revista «Steaua» din țară, un mare poet al gândirii ,aflat printre românii de peste hotare.

Madrid, 24 Iunie 1981.

V. COPILU CHEATRĂ

VINTILA HORIA

ARON COTRUS IN AMINTIRE

FACEAM parte amândoi din gruparea dela «Gândirea» și ne-am cunoscut acolo, în umbra luminoasă a lui Nichifor Crainic. Semăna cu personagiile pe care le cânta în versuri de piatră, parcă cizelat în cremenea din care — și făcuse model și poesie. Recitam seara, împreună cu fratele meu și cu prietenul nostru Sulică, versuri de Cotruș:

Stai și-auzi cum latră
Cățelul pământului

sau poemul închinat lui Horia, dar în special îmi plăcea versurile din tinerețe, pline de mister pământean, de legendă și de noapte telurică. Primul autograf pe care mi l'a scris pe pagina unui volum abia ieșit de sub tipar m'a impresionat, pentrucă și felul lui de a desena literele semăna cu poetul. Erau litere mari, puternice, caligrafiind o gândire abruptă și țărănească, *dreaptă*, așa cum drepți erau toți scriitorii care, între 1934 și 1940, îmi erau

într'un fel modele. Îl invidiam din două motive: întâi pentrucă știa să trăiască în acelaș timp în Țară și dincolo de ea (era atașat de presă cred că la Berna pe vremea aceea) și pentru gloria poetică din care-și făcuse o aureolă pe care o purta în jurul frunții cu un fel de ciudată omenie și chiar cu sfială. Vreau să spun că stătea drept în toate cele, așa cum stătuse Eminescu, așa cum stăteau Crainic, sau Blaga, Pillat sau Voiculescu, Adrian Maniu sau toți cei tineri care atunci incepeau să se afirme. Generație după generație, poeții tineri aveau un ideal și luptau în numele lui cu toată puterea versurilor și a vieții lor închinată poesiei și pământului care-i adusese la lumină. Exista o *trecere* vizibilă între pământ și cer, o punte metafizică în aerul din jurul nostru, numită România, aruncată între un tărâm și celălalt și pe care umblau în lumina geniului românesc poeții mai bătrâni sau mai tineri. Afară de numele minore, umbratece, rușinate oarecum de ceea ce nu puteau fi, condamnate la o părelnică joacă cu greșelile existențiale, toți ceilalți păreau scriși, așa cum era Cotruș de pildă, cu aceeași cerneală cu care fuseseră scrise cronicile, sau «Scrisoarea a treia» sau «Viața la țară», sau atâtea alte lucruri care ne mișcau gândurile și pașii prin acel început de viață. Făceam parte lintr'un miez profund și cald care avea un nume și căruia eram deciși să consacrăm tot ce aveam mai bun, fără niciun fel de gânduri ascunse, fără niciun fel de ezitare sau de fățarnice jumătăți de măsură ideologică. Eram siguri că generația mea avea să spargă o limită și că din tot ce se gândise și făurise la «Dacia Literară», la «Convorbiri», la «Sămănătorul» și la «Gândirea» avea să se proiecteze pe universal o literatură românească valabilă pentru toată omenirea. Acesta a fost atunci rostul întemeierii revistei «Meșterul Manole», pe care Cotruș a înțeles-o dela început, pentrucă făcea parte din propria lui carne spirituală.

Il întâlneam uneori pe Calea Victoriei, odată după ce mă întorsesem prima oară din Italia, în 1938 amețit și entuziasmat, însemnat pentru totdeauna cu marca frumuseții din care abia mă desprinsesem, L'am însoțit pe Cotruș de-a-lungul vitrinelor, dela

Teatrul Naţional până la «Cartea Românească» şi am vorbit de Perugia, de Assisi, de Florenţa, de Roma şi de Veneţia, de Napoli şi de Capri, de Papini şi de Axel Munthe. El ştia de mult ceea ce eu abia descoperisem. Zâmbea şi mă lăsa să mă descarc. Poate că atunci ceva nou s'a stabilit între noi, pentru totdeauna. Venea uneori la mesele «Gândirii», în Iunie, unde cinam, strânşi în jurul aceluiaş ţel. Ştiam cu toţii, într'adevăr, că există o frumuseţe românească, gata să-şi ia sborul către restul lumii.

Dupărăzboiul ne-a împrăştiat pe toţi, între inchisori şi exiluri. Şi visul parcă se spărsese. Insă din cioburi individuale, încetul cu încetul, acea frumuseţe care ne era ţel şi ideal s'a refăcut, şi mâini harnice şi geniale i-au redat chip în limbi străine, pe meleaguri îndepărtate unul de altul aşa despărţite cum erau de focarul iniţial. Matcă stilistică a funcţionat fără greş şi, pretudindeni, vreau să spun pe toate graiurile întrebuinţate de scriitori români între 1948 şi până azi, a apărut acelaş fel de a fi sau de a reprezenta ceea ce cineva a numit aşa de frumos la Paris o «fiinţă românească» în sensul heideggerian al cuvântului, pe care Blaga îl numise altfel, însă cu aceeaşi tărie esenţială. Dela Buenos Aires i-am scris şi mi-a răspuns. Mi-a trimis odată o ediţie completă a lui Cervantes, pe care o am şi acuma, apoi ne-am revăzut la Madrid, oraş în care s'au regăsit în acei ani ai dupărăzboiului, într'o permanentă polemică, Cotruş şi Busuioceanu, apoi Horia Stamatu şi cu mine, transformând capitala Spaniei într'un loc înalt de cultură românească. Scriam toţi patru în română şi în spaniolă. Atât Cotruş cât şi Busuioceanu publicau cărţi de versuri, comentate şi admirate de critici şi de public, Stamatu scria la revista «Punta Europa», una din publicaţiile cele mai de prestigiu dela Madrid, eu colaboram la ziare şi reviste şi publicam primul meu volum de eseuri în limba spaniolă, «Presencia del mito». A fost un timp creator, construit pe marginea durerii, vreau să spun pe marginea unui exil pe care-l visam scurt şi fecund. A fost fecund, însă lung şi tragic. Cotruş a plecat în America, Busuioceanu

a murit într'un sanatoriu, eu am plecat la Paris, Stamatu s'a dus în Germania. Insă Madridul se transformase într'un centru românesc, unul din marile locuri pe care s'a făcut cultură românească și se face încă, una din acele oglinzi sufletești în care recunoști propriul chip desenat pe alt chip mai mare și protector, ajutor fără preț în ore de disperare și de dor. Vreau să spun Spania, ca soră și îndemn. Cotruș înțelesese de mult această rudenie.

Vintilă HORIA

N. S. GOVORA

"SOCIALISTUL" ARON COTRUS

N anul acesta, s'au hotărît şi cei de la Bucureşti, să ridice vălul gros care se întinsese peste figura marelui bard român, Aron Cotruş. De fapt, prima tipărire a lui Aron Cotruş, s'a produs acum trei ani, când a apărut la Bucureşti o antologie de *Versuri* alcătuită de Ovidiu Cotruş, nepotul *martir* al lui Aron Cotruş, care *a petrecut* 20 de ani în închisorile comuniste. Se vede treaba că scăpându-le *marele vinovat*, Aron Cotruş, comuniştii *de la Bucureşti*, s'au răzbunat pe nepotul pe care l-au chinuit, după cum am spus, 20 *de ani!*

L-au *chinuit*, nu e figură de stil, căci nepotul poetului a mai trăit puţini ani după ce a ieşit de la *gros*. In aceşti puţini ani, nepotul lui Aron Cotruş, a putut să le arate comuniştilor, că era un demn urmaş al poetului, dacă ar fi trăit o viaţă normală, probabil ar fi urcat şi el, pe culmi nebănuite.

Antologia lui Ovidiu Cotruş, a fost prefaţată de tovarăşul Ion Dodu Bălan. Nu mi-a căzut acea Antologie în mână, dar după numărul de pagini —471—, însemnează că este destul de mare. Adică au putut încape în ea, tot ce le-a convenit comuniştilor şi numai ce le-a convenit.

Dar a fost un început. După trei ani ,adică în anul acesta, a apărut un studiu «Resurecţia unui poet, Aron Cotruş»,

scris de cel care a prefaţat Antologia de acum trei ani, adică de domnul Ion Dodu Bălan. Fără îndoială că ne bucură «resurecţia» poetului nostru ,iubitul nostru poet. Şi trebuie să recunoaştem că întâlnim în cartea domnului Dodu, lucruri frumoase, chiar foarte frumoase. Dar terminând de citit cartea, la sfârşit am avut senzaţia că mă găsesc în faţa unei jumătăţi de carte, adică s'a spus despre poet numai jumătate, cealaltă jumătate continuă să fie ţinută ascunsă.

Domnul Dodu ne spune că Aron Cotruş a fost «*poetul mulţimilor proletare, exploatate şi asuprite într'o lungă istorie maşteră şi necontenit viscolită*», adică al lor, al comuniştilor şi numai al lor. Aron Cotruş a fost poetul mulţimilor proletare, etc., şi pentru noi, cei care-l sărbătorim astăzi, căci nici noi nu am fost feciori de boieri, şi noi am suferit de frig şi de foame, în aproape toată viaţa. Alături de el am tremurat de emoţie când am citit poeziile *Toader Săcure, Io, Ion Ciura, Pătru Opincă, Ion Roată, Ion Codru, Minerul şi Horia.* Admiraţia domnului Dodu se opreşte aici, adică la jumătatea poeziei lui Aron Cotruş, a mea merge mai departe, căci opera unui poet trebuie să fie luată în întregimea ei, nu trebuie să fie tăiată şi noi admirăm şi poemul *Ţara,* fără de care opera lui Cotruş ar fi *ciuntită.*

Domnul Dodu consideră că poezia lui Aron Cotruş, suferă din cauza *unor confuzii ideologice, unor erori săvârşite conştient, pe baza unei ideologii retrograde, sau altele în care l-au implicat, fără voia lui în nişte mişcări politice reacţionare care-şi anexau personalităţi printr-o penibilă piraterie spirituală!!!* Deci Aron Cotruş a greşit fiindcă *nu a devenit comunist.* Păi n'a fost niciodată. Domnul Dodu şi alţii, au scotocit în viaţa lui Aron Cotruş şi au căutat o urmă comunistă, o cât de mică simpatie pentru Karl Marx sau pentru Gheorghiu Dej şi s'au declarat învinşi. Nu au găsit nici o urmă! Aron Cotruş n'a fost nici ţărănist, nici liberal şi nici *socialist.* Versurile lui de foc au tratat problema socială dar nu a fost niciodată socialist. Şi mai ales nu a fost *comunist,* pentrucă el şi-a dat seama că aceste două mişcări erau utopice. El a cântat ca *nimeni altul,* durerile minerului, ale tăietorului de lemne şi ale tuturor celor ce sufăr. Şi a trăit ca să-şi dea seama că avusese *dreptate.* A trăit ca să vadă cum au venit comuniştii în Ţara lui şi nu au dat dreptatea celor ce o ceruseră tot timpul. Comuniştii au ucis pe cei care erau vinovaţi, dar după aceasta s'au oprit, adică au ucis pe cei din cauza cărora nu era dreptate, dar n'au căutat dreptatea s'o dea acelor ce o căutau. *Pătru Opincă* a văzut că a fost omorît cel care-l nedreptăţise înainte, dar el tot nu a văzut dreptatea. *Ion Ciura* a văzut că a fost omorît cel care-i luase lui mâncarea de la gură, dar nu i-a fost dată lui. In locul celor care-l jefuiau pe el înainte, *s'au ridicat alţii, mai mulţi ca înainte!* Domnul Dodu, sunt convins că are ce mânca, că mănancă chiar bine, că chiar el e convins că mănâncă bine şi Ion Ciura, dar îl rog să-şi lipească ure-

chea de pământ. «*Mi-e foame*», este un strigăt care se aude din ce în ce mai tare, care începe să se audă până la urechea *Occidentului*. Tot pe domnul Dodu l-am ruga să se intereseze care este cifra celor care au cerut să plece din Țară și de ce? Domnul Dodu nu a văzut niciodată cozile care se fac acolo unde se vinde ceva de mâncare? Desigur că altădată nimeni nu vedea pe Toader Săcure că sufere de foame, și totuși Toader Săcure, exista.

Aron Cotruș a văzut toate nedreptătile ce se făceau pe vremea lui și a țipat ca ele să înceteze, motiv pentru care poeziile lui *sociale*, sunt admirate fără reticență de domnul Dodu Bălan. Il admiră pentru frumusețea poeziilor lui, dar îl condamnă că nu a devenit comunist. Dacă ar fi devenit comunist, oamenii partidului nu «i-ar fi lăsat numele într'o justițiară uitare temporară». Adică, de la început, ar fi devenit *poetul poporului*, ca Tudor Arghezi. Tudor Arghezi, înainte de a muri, a fost în Elveția și arăta tuturor celor cu care stătea de vorba, hârtiile de bancă elvețiene, spunându-le că el *are atâția bani, că nu are ce face cu ei!!!* Tudor Arghezi a fost toată viața lui, un *tejghetar* care *a vândut cuvinte potrivite*, dar îl întrebăm pe domnul Dodu, dacă și Aron Cotruș ar fi făcut același lucru, dacă *crede*, că ar fi făcut același lucru? Eu nu cred că ar fi făcut-o, căci domnul Dodu ne-o spune — ceiace știam și noi toți că a murit *sărac lipit*, dar a murit ca un sfânt pe care eu îl admir și văd că îl admiră și domnul Dodu Bălan. Căci Aron Cotruș a fost un *Rapsod al desmoșteniților legați de brazdă* și a murit tot ca un desmoștenit.

Deci Aron Cotruș nu a devenit comunist pentrucă nu a vrut să-l trădeze pe *Pătru Opincă*, pe *Toader Săcure* și pe *Ion Ciura*. El era un poet adevărat și desigur a privit pe eșicherul politic românesc și nu s'a apropiat de nici o grupare politică democrată și nici de comuniști, pentrucă nu erau așa cum îi visa el. Asta până când a apărut Garda de Fier. Și atunci... Da, atunci a devenit un admirator al lui Corneliu Codreanu. Și a murit ca un soldat al Gărzii de fier. Eu așa l-am cunoscut. Târziu, în 1952, când l-am cunoscut la Madrid, Aron Cotruș era un admirator al urmașului lui Corneliu Codreanu, era un admirator al lui Horia Sima.

In 1937 a scris poemul *Țară* care este la înălțimea celuilalt poem celebru al lui, *Horia*. Am rămas uimit când am găsit acest poem, pomenit de *tovarășul* Dodu Bălan. Poemul *Țară* mărturisește un vitalism frenetic, un mesianism exaltat, cultul pentru omul providențial este îmbibat de o atmosferă ideologică *pernicioasă* (!). Nu lipsește, însă, aici o *sete legitimă de afirmare națională, de eliberare socială*:

peste gropi de trufași arândași,
peste gropi de tîlhari cămătari, —
plugule tot mai aspru să ari,
petec pustiu să nu lași,
bruș nesdrobit să nu lași!...

peste mişelnice morminte de hoţi,
de hoţi şi netoţi
ară adînc, adînc cît doar poţi!...

căci e pe drum,
un plugar cum altul nu-i să-i semene...
după al cărui pas ogor sălbatec n-o rămâne...
plugarul năzdrăvan ce va ara prin foc şi scrum,
cu pas de fulger, cu braţe de cremene...
plugarul-împărat de mîine...»

Dar aici este vorba de Corneliu Codreanu. Iată că astăzi în Ţara românească se scrie despre Corneliu Codreanu. Căci plugarul cum nu este altul care să-i semene, un plugar năzdrăvan, cu pas de fulger, cu braţe de cremene, *plugarul — împărat de mâine,* este *El,* e *Căpitanul!*

Nu crede *tovarăşul* Dodu Bălan că vorbeşte de dinamită, tocmai astăzi când în România, foamea capătă dimensiuni ameninţătoare, şi când alt om «providenţial» este îmbibat de o atmosferă ideologică pernicioasă?

N. S. GOVORA

TRAIAN POPESCU

MAESTRUL ARON COTRUS
- OMUL -

MPLININDU-se în acest început de Noembrie 1981, douazeci de ani de la moartea lui Aron Cotruş, Directorul şi conducătorul spiritual al revistei noastre, m'am gândit că poate e mai bine să redau, prin amintirile mele despre el, valoarea umană a Maestrului.

Aron Cotruş, rămâne bardul inegalat al Valachismului, în toate întruchipările lui istorice, dela Decebal, Horia şi până la Corneliu Zelea Codreanu şi Garda lui de Fier.

Nu sunt nici scriitor, nici poet, nici critic literar, deacea las altora sarcina de a se pronunţa asupra operei Maestrului. Pe mine personal, nu numai că m'a impresionat profund, dar m'a înflăcărat, determinând construcţia mea interioară legionară, să vibreze şi să mă angajeze în acţiunea de afirmare naţională a Carpaţii-lor.

Accentele puse de el pe ce este românesc, dragostea lui neţărmurită pentru neamul nostru traco-daco-roman grija pentru Transilvania lui, pentru nedreptăţile suferite dealungul veacurilor şi de care vorbind, îi simţeai glasul tremurând şi-i surprindeai ochii lăcrămând, te duceau pe nesimţite pe calea revoltei îndreptăţite contra bicisnicilor oameni politici cocoţaţi în fruntea Tării şi care au schimonosit destinul Neamului Românesc între cele două răsboaie şi la 23 August 1944.

La Madrid în casa lui Aron Cotruş larg deschisă camarazilor lui legionari.

Cu tot temperamentul vulcanic al versurilor lui, ca om, Aron Cotruş nu era un exaltat. Era blând, bun şi primitor, neştiind ce să-ţi dea, ce să facă pentru a te simţi bine în casa lui larg deschisă oricărui român, deși în exil o ducea greu, chiar foarte greu. Era cum spuneau ţăranii noştri —«pâinea lui Dumnezeu».

Om jovial, avea mult humor, îi plăceau glumele și știa ce-i gluma. Le spunea cu haz și asculta amuzat pe cele ce i le povesteai, râzând cu hohote când se ivea vreuna atingând pe ai lui.

Ne-am cunoscut în București în anul 1939. Eram referent pentru Turcia în Ministerul Comerţului-Direcţia Acordurilor Comerciale cu Streinătatea, unde directorul nostru Georgel Demetrescu şi sub-directorul Petre Tuţea, îi erau prieteni şi venea să-i îmbrăţişeze oridecâteori ajungea prin Bucureşti, din misiunile pe care le împlinea în afara Tării, în calitatea lui de Consilier de Presă pe lângă diverse reprezentanţe diplomatice.

M'a impresionat din primul moment figura lui de Tribun Roman, iar dârzenia versurilor lui punea jăratec elanurilor mele de legionar codrenist în luptă cu tirania carlistă.

Le citeam în ședințele de cuib și nu exagerez afirmând că aceste lecturi ne-au dat răbdarea și tăria de a suporta umilinţele şi chinurile morale ale prigoanelor deslănţuite de neromâni, împotriva Căpitanului, a elitei Legionare, a tuturor legionarilor şi încrederea deplină în victoria Mişcării, care n'a întârziat să vină cu înfiinţarea Statului National Legionar la 6 Octombrie 1940.

El nu fusese numai continuatorul slăvirii virtuților românești după Eminescu încoace, ci și un mare iluminat care a intuit fenomenul legionar, având clară viziunea misiunei lui în transformarea și consolidarea României Mari.

Deaceia a dăltuit homeric în nepieritoarele versuri ale poemelor, Țară și Corabia Verde, epopeia codrenistă cu toată gama ei de valori etice și eroice.

Acest tineret forjat în vifornița primului răsboi mondial era predestinat să împlinească, din vrerea lui Dumnezeu, mărețul destin hărăzit Neamului Românesc, ca apărător al creștinismului din cele mai străvechi timpuri și al unei Europe stăpânită pe vremea lui, ca și azi, de machinațiile diabolice ale diverselor «mafii», care o făcuseră sclava unor false ideologii umanitariste.

Domnului Aron Cotruș, cu drag și admirație Corneliu Z. Codreanu

In acest volum este scrisă povestea tinereții mele, dela 19 la 34 ani, cu simțirile, credința, gândurile, faptele și greșelile ei.

CORNELIU ZELEA-CODREANU

Martie 1937

Poemul Țară, fără nici o îndoială, a turburat conștiințele răilor-profitori ai slăbiciunilor României Mari —, i-a speriat și i-a coalizat în hotărîrea de a înlătura rapid tăvălugul înnoitor, care deschidea Neamului noi perspective.

A urmat magnicidul din pădurea Tâncăbești, în zorile unui 30 Noembrie ploios și cernit ca sufletele românești după consumarea lui.

Glasul lui Aron Cotruș, transformat de indignarea Neamului în judecător implacabil, a tunat verdictul:

«O armă să crească din pumnul oricui,
Și brațele Neamului năpraznic deslege-le.
Să muște țărâna printre sfetnicii lui,
Tâlharul tâlharilor: Regele.»

Urmările dementului fratricid, ascuns sub vagoane de ciment aruncat la Jilava peste trupurile neînsuflețite și arse de vitriol ale celor mai buni fii ai Țării, au fost grave în

consecinţe pentru Neamul Românesc. Tara a fost scăldată în sânge nevinovat, iar duşmanii deslănţuiţi în haită, i-au sfârtecat din nou frontierele strămoşeşti. Uciderea lor a fost uciderea conştiinţei naţionale pe care ei o treziseră.

Căpitanul condamnat la 10 *ani temniţă grea pentru «înaltă trădare».*

Catrenul lui a fost ca o lozincă pentru noi, fiecare simţindu-ne chemaţi să o împlinim cu conştiinţa împăcată, că am îndeplinit dorinţa Căpitanului de a-L răsbuna, nu pentrucă el vroia, ci pentru a face acea mare dreptate şi bine Neamului Românesc, cum el lăsase în scris.

Imprejurările au făcut însă ca alţii mai vrednici s'o împlinească, prin pedepsirea sfetnicului principal al Regelui, Armand Călinescu, căci pe Rege l'a pedepsit Dumnezeu să moară în exil ca un netrebnic, hulit, părăsit şi minţit de toţi, chiar de Lupeasca lui.

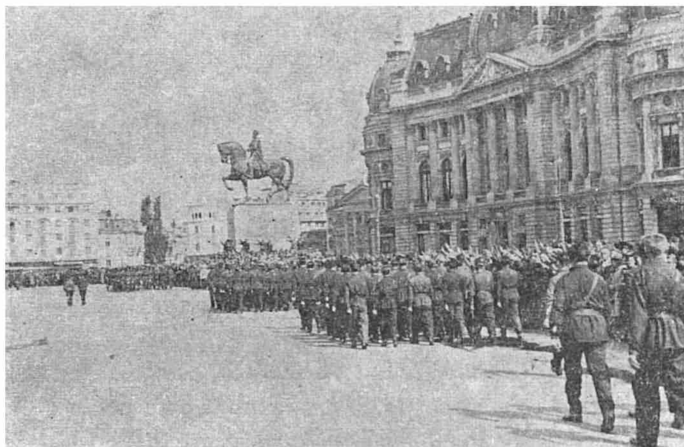
Consternarea şi desorientarea Tării a fost totală în acele momente de mare tensiune şi de înfricoşătoare răscruce de drumuri a Neamului Românesc.

Lumea nu putea crede că «mafiile» naţionale de conivenţă cu cele internaţionale, reuşiseră să curme firul vieţii lui Corneliu Zelea Codreanu, speranţa de mai bine a poporului nostru.

Sfatul curteanului de serviciu la instaurarea dictaturii carliste — Nicolae Iorga — fusese urmat aidoma, «dacă ciobanul dispare, turma se împrăştie». Ciobanul a fost ucis mişeleşte, dar turma nu s'a împrăştiat şi... tiranul a fost isgonit în huiduelile poporului iar sfătuitorul şi-a luat

răsplata colaborarii cu inamicii naţionalismului românesc, la infăptuirea căruia pusese umărul cândva.

In «Corabia Verde» scrisă în Bucureşti în 1939, Aron Cotruş anunţă victoria morală a Gărzii de Fier la 6 Septembrie 1940 şi pe cea politică dela 6 Octombrie 1940, când România s'a transformat prin consensul unanim al Tării ultragiată de carlism, în Stat Naţional Român Legionar.

Totuşi clarviziunea lui i-a permis să întrevadă ca nici sacrificarea Căpitanului, nici noaptea Sfântului Bartolomeu în România tiraniei Abdul-Hamidiene a tandemului Carol II-Călinescu, nici elanul înmiit al cămăşilor verzi, nu erau suficiente, în conjunctura politicei europene din anii 1939-1940, pentru consolidarea unui Stat Naţional Legionar.

Victoriile militare germane pe toate fronturile europene, reînviaseră apetituri imperialiste. Militarismul teuton căuta colaborarea militarilor din ţările care aderaseră la pactul axei Roma-Berlin şi nu pe acea a naţionalismelor locale intransigente, care s'ar fi opus planurilor de expansiune spre Est, lucru adeverit la 21 Ianuarie 1941, când intrigile de culise ale politicei germane cu partidele politice din România au rupt colaborarea Generalului Antonescu cu Garda de Fier, zdrobind prin altă teroare Statul Naţional Român Legionar, subtituindu-i dictatura militară personală a Generalului, sfărâmată la rându-i, la 23 August 1944 de trădarea aceloraşi partide politice şi a Regelui Mihai I.

Deaceia scârbit de putregaiul acestei politici europene, care îngăduise smulgerea cu sila din trupul Tării Româneşti a Basarabiei, a Bucovinei, a Transilvaniei de Nord şi a Si-

listrei lui Mircea cel Bătrân, Aron Cotruş n'a acceptat demnităţile oferite de Statul Naţional Român Legionar şi s'a autoexilat în postul lui de Consilier de Presă la Madrid, unde duhul creştin al victoriei naţionaliste care ingenunchiase comunismul şi sanctuarul Majadahondei, îi dau siguranţa găsirii unei înţelegeri şi sprijin în lupta lui de lămurire a Occidentului asupra nedreptăţii făcută României crucificate.

6 *Octombrie* 1940. *Romania Stat National Roman Legionar.*

N'a cerut niciodată nimic pentru el, nici chiar atunci când o soartă vitregă a smuls de lângă el pe Virginia Cotruş, tovaraşa lui de viaţă.

* * *

M'am revăzut cu Cotruş târziu, în Decembrie 1947. România devenise gubernie ruso-comunistă, la bunul plac al Anei Pauker şi a coreligionarilor ei.

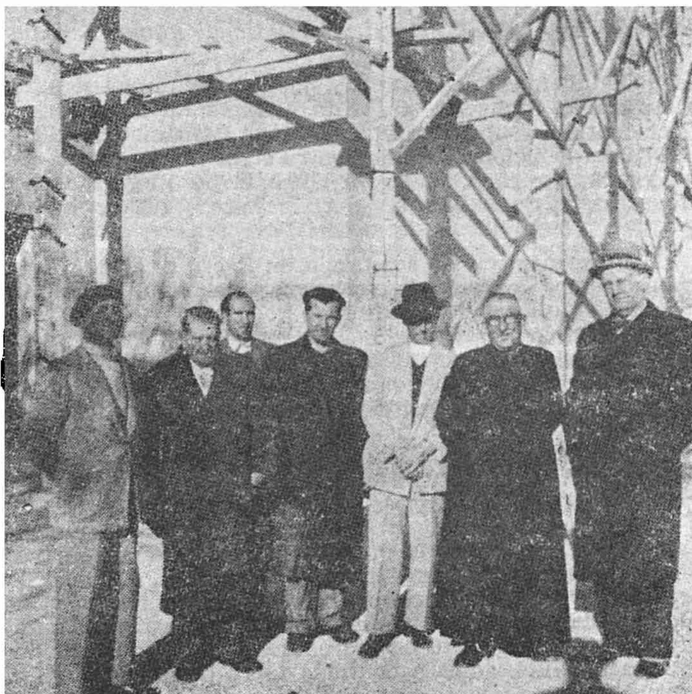
Venisem la Madrid cu o lună înainte, în drum spre Lisabona, unde trebuia să mă îmbarc pentru Brazilia. Ambientul de omenie românească al spaniolilor, românii prieteni şi cei cunoscuţi în Madrid, erau binevoitori şi poate şi subconştientul meu legionar, aprins de apropierea Majadahondei de capitala Spaniei, locul marei jertfe a camarazilor Moţa şi Marin, m'au determinat să nu mai plec în Brazilia şi am rămas pe loc. N'am regretat niciodată.

Prietenia Maestrului m'a înconjurat din primul moment, sinceră şi desinteresată. Parcă prin nevăzute antene româneşti ne-am simţit atraşi unul către celălalt. El, transilvănean din munţii Făgărasului, eu oltean din munţii Gorjului. Intuiam fiecare că împreună vom putea realiza dezideratele româneşti, care ne îndreptaseră paşii spre exil după 23 August 1944, adică a continua lupta de lămurire a Occidentului şi a românilor care trăiau nepăsători în el, asupra

nedreptăţii făcută neamului nostru şi a oribilei trădări care-l crucificase. Pe linia asta am rămas nedespărţiţi până la plecarea lui în Statele Unite.

La 13 Ianuarie 1948 am mers mai mulţi prieteni, între care şi Maestrul Cotrus, la Majadahonda, să ne închinam la locul marei jertfe legionare. Nişte compatrioţi «fricoşi» ne spuseseră că asemenea manifestaţii nu erau permise. Neam strecurat prin marginea satului până la dealul dinspre sudul cimitirului, pe a cărui creastă tranşea frontului naţionalist se păstrase intactă. Cuibul de mitralieră, servit de cei doi ofiţeri români înrolaţi ca soldaţi în legiunea streină spaniolă, domina valea până spre Escorial. Aci în încleştarea luptelor căzuzeră eroic Comandanţii legionari Ion Moţa şi Vasile Marin, personalităţi de elită ale Tării din acea epocă. Pentru mine, după atâţia ani trecuţi şi atâtea drame legionare şi româneşti consumate, a fost un moment de mare emoţie şi prilej de reculegere. Ii conoscusem personal, făcând parte ca avocat din contenciosul legionar înfiinţat de ei la Casa Verde.

In drum spre gara Las Rozas, de unde trebuia să luăm trenul spre Madrid, m'am plâns Maestrului de faptul că

nimeni din cei aflaţi în Madrid între Septembrie 1940-Februarie 1941 şi Septembrie 1944-Mai 1945, nu s'a gândit să marcheze locul marei jertfe şi i-am destăinuit intenţia mea de a aşeza o cruce de granit pe locul, unde sângele românesc înfrăţit cu cel spaniol în vifornița luptei dela 13 Ianuarie 1937, a forjat pentru totdeauna prietenia dintre cele două ţări. A fost bucuros de iniţiativă şi mi-a spus: «sunt alături de tine şi cum tu nu cunoşti limba, nu pregeta să-mi ceri să te însoţesc pretutindeni unde ai nevoe». Ajunşi în gară, am fost întâmpinaţi de preotul şi primarul satului veniţi să ne reproşeze că nu ne-am dus la biserică pentru a face parastasul obicinuit. Atunci am înţeles că acei compatrioţi «fricoşi» erau în realitate elemente negative şi că împiedecaseră sistematic asemenea realizari, şi au încercat ulterior să împiedece şi iniţiativa mea. Prin Maestrul Aron Cotruş le-am spus, că în acel an slujba se va face la 13 Februarie 1948, cu ocazia sfinţirii crucii de granit, care va fi aşezată acolo, coincizând data cu data înhumarii lor la 13 Februarie 1938 la Casa Verde, în Bucuresti. La data indicată crucea a fost sfinţită în prezenţa autorităţilor satului a delegaţilor oficiali ai regimului şi a românilor din Madrid.

Adaug că la acea solemnitate aceiaşi Români «fricoşi» au fost acei cari au încercat să-şi însuşească, faţă de autorităţile spaniole prezente, realizarea acestui camaraderesc şi creştinesc omagiu.

La picioarele acelei modeste cruci s'a perpetuat în fiecare an, până azi, pelerinajul de 13 Ianuarie al spaniolilor şi românilor, transformându-se în mitul Europei îngenunchiate, care vine aici să-şi împrospăteze credinţa în victoria finală. Aron Cotruş n'a lipsit niciodată, cât a stat printre noi şi sunt convins, că peste tot pe unde frământările lui româneşti l'au purtat, în orice 13 Ianuarie, ne-a avut pe toţi în suflet şi în rugăciunile lui şi că a binecuvântat memoria camarazilor căzuţi, simbolica jertfei lor fiind astăzi universală.

In 1949 guvernul spaniol solicitat de personalităţile Europei de Est refugiate în Madrid, între care, pentru Români, Maestrul Aron Cotruş, a acordat fiecărei naţiuni subjugate de comunism, o emisiune zilnică de o ora la Radio Naţional al Spaniei.

Era un sprijin moral important pentru victimile comunismului moscovit, instalat în ţările din Estul Europei fără asentimentul lor şi în acelaş timp un mic ajutor material pentru refugiaţii desemnaţi a ocupa posturile de speakeri şi comentatori. Printre aceştia se găseau Maestrul Aron Cotruş, Badia Vasile Iasinschi, Crişu Axente şi alţii. Câtva timp lucrurile au mers normal. Nu era o emisiune bătăioasă, cum o aşteptau poate cei de acasă care o ascultau, dar era o încurajare şi o dovadă că nu fuseseră uitaţi de compatrioţii risipiţi în lume. Dar, cum se intâmplă în toate acţiunile româneşti în care intervin mai multe persoane, curând s'au ivit divergenţele de păreri, pe programe, pe tex-

tele comentariilor, pe numărul de fiecare persoană, etc., şi firesc, elementele negative amintite au manevrat în aşa fel încât Maestrul Cotruş şi Crişu Axente au trebuit să renunţe, emisiunile rămânând exclusiv în sarcina acelor elemente discordante care le-au utilizat pentru propaganda propriilor lor persoane şi nu pentru informarea Ţării de departe. Au fost suprimate, când Spania a reluat relaţiile diplomatice cu ţările din estul european. Maestrul Aron Cotruş cât şi Crişu Axente au preferat să continue trăirea în sărăcia exilului, decât să răspundă amabilităţii spaniole de a ne pune la dispoziţie mijlocul de a vorbi cu Tara, printr'un scandal degradant, pentru conceptul ce aveau spaniolii despre noi.

Totuşi pentru a pune ordine în familia românească dela Madrid, care număra circa 145 de persoane în acea dată, am căzut de acord cu toţii să ne constituim oficial în «Comunitatea Românilor din Spania», singura de altfel aprobată de regimul franchist. In casa Maestrului Aron Cotruş au avut loc primele consfătuiri în acest scop şi în ziua alegerilor de comitet, printr'o acţiune energică a Maestrului Cotruş, ajutat de mine, am anulat lista propusă de aceleaşi elemente negative sub prezidenţia lui Stelian Popescu, fostul director al ziarului «Universul» şi la cea de a doua votare, a fost ales prin unanimitate comitetul sub prezidenţia lui Cotruş, care, cu variante inerente timpului scurs şi plecării dintre noi a multora, continuă şi astăzi, sub prezidenţia Dlui George Demetrescu.

Inutil să adaug că acest Comitet în cei 30 de ani scurşi, a ţinut drapelul românesc pe meterezele anticomuniste şi de apărare a drepturilor româneşti, fiind de necrezut cum un mănunchi de oameni, la cât a fost redus prin trecerea anilor, a fost capabil să înfrunte propaganda R. P. R.-istă şi să realizeze atâtea lucruri, dacă nu ne-am aduce aminte,

cum spunea cu entuziasm o Doamnă din Comitet, de legenda «Sobieski şi Plăeşii».

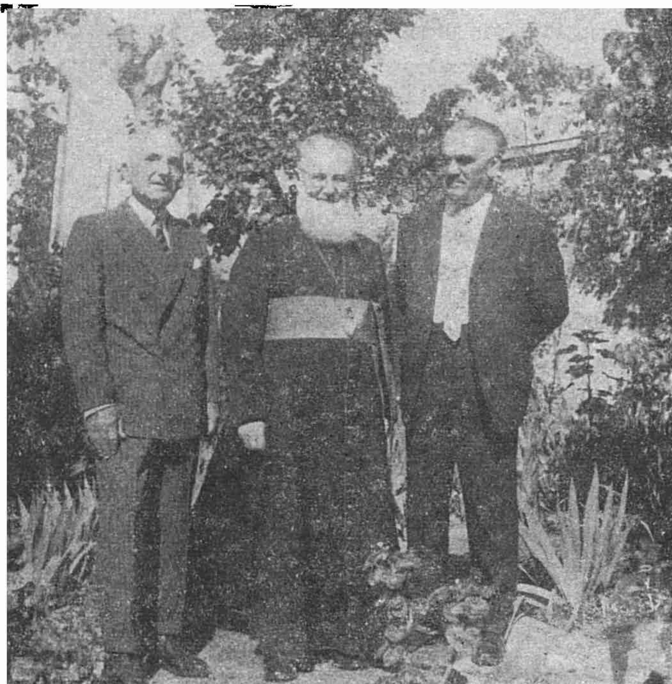
* * *

Prin fiinţa lui umană, căldura sufletului lui curat şi talentul cu care Dumnezeu îl înzestrase, Cotruş reuşise să coalizeze în favoarea României, aproape toate valorile intelectuale autentice ale Spaniei franchiste, el însuşi fiind considerat ca cel mai mare poet epic al Iberiei.

Aceste prietenii şi încrederea de care se bucura, le-a pus generos la dispoziţia luptei de afirmare românească a Comunitătii noastre.

Din primăvara anului 1951, când s'a înfiinţat Comunitatea şi până la 8 August 1956, când Cotruş a plecat la serbările Uniunii şi Ligii şi a ziarului America, ca reprezentant al Românilor din Spania la aceste serbări, viaţa şi activitatea asociaţiei noastre a fost permanent marcată de neastâmpărul românesc al Preşedintelui.

Orice iniţiativă de propagandă pentru România, ţara noastră din suflet şi gând, şi puţine au fost care nu au plecat

In grădina căminului greco-catolic din calle Homero, 12.

direct dela el, şi le înşuşea cu un entuziasm tineresc şi nu se lăsa până nu erau realizate în cele mai optime condiţii de organizare şi eficienţă.

Enumerând cronologic doar câteva din realizările mai importante, realizari cu mare ecou atât în lumea spaniolă cât şi în exilul românesc, amintesc:

1951. Infiinţarea Comunităţii Românilor refugiaţi în Spania, recunoscută oficial de Statul Spaniol şi organele lui administrative, singura înregistrată şi păstrată ca atare până astăzi.

— Infiinţarea Căminului Român pentru refugiaţi în calle Homero, Nr. 12, în colaborare cu reprezentanţii Vaticanului pentru Români, Mgr. John Kirk, american, Padre Amalio Orduña, spaniol şi Rev. Alex. Mircea român unit, în care, ani în şir refugiaţii lipsiţi de mijloace de trai au găsit permanent adăpost hrană, îngrijire medicală.

1952. Participarea unei numeroase delegaţii româneşti la cel de al 35-lea Congres mondial Eucharistic, celebrat la Barcelona ntre 27.5.1952-1.6.1952 sub presedenţia Monsenorilor John Kirk, Bârlea, Cozma şi cu participarea uniţilor şi ortodocşilor din Spania. Impreună cu Maestrul am redactat un memoriu asupra situaţiei religioase din România, care a fost depus în conclavul cardinalilor prezenţi, citit şi difuzat prin Radio în momentul când delegaţia a fost primită

Monseniorul John Kirk, Pr. Bârlea şi Cozma la Congresul Eucaristic din Barcelona.

şi binecuvântată în numele Papei Pius al XII-lea în uralele sutelor de mii de credincioşi care asistau la aceasta mărea- ţă manifestare de credinţă şi solidaritate creştină.

1953. Organizarea unei săptămâni româneşti în Madrid —capitala Spaniei— în care prin conferinţe zilnice, expoziţii de artă şi artesanie, festival aerian al lui Bâzu Cantacuzino, concerte, etc., retransmise prin Radio şi jurnalele cinematografice, atenţia Spaniei, a presei şi a streinătăţii a fost ţinută îndreptată asupra Tării noastre şi a nedreptăţii care i s'a făcut de un Occident european egoist şi nerecunoscător pentru sacrificiile seculare ale Neamului nostru în apărarea civilizaţiei creştine a Europei.

Ilia Vlad Sturza, Tavi Roşu, Josif Constantin Drăgan şi fostul Consul al Spaniei la Bucureşti Luis Beneito Marti.

Cu această ocazie şi cu colaborarea lui Pamfil Seicaru a fost editată broşura de 76 pagini. Y... Existimos, în limba spaniolă ca un istoric al Neamului Românesc şi al calamităţilor abătute asupra lui dealungul veacurilor, culminând cu predarea lui Rusiei Sovietice. Succesul a fost enorm, ceace a determinat pe Episcopul Primat al Spaniei să-l cheme pe rectorul capelei unite române dela Madrid, părintele Alex. Mircea şi să-l întrebe «câţi Români refugiaţi sunt în Spania», întrebare la care popa Mircea s'a simţit obligat să rotunjească cifra şi să-i spuie: «vreo douăsute» la care Episcopul surprins a replicat» şi aţi putut face atâta gălăgie?» Probabil că Prea Sfinţitul nu ştia că desperarea în faţa unei nedreptăţi gratuite făcută Tării şi Neamului Românesc, ne dă forţe herculiene.

SAPTAMANA ROMANEASCA DE LA MADRID

Maestrul Cotruş, Horia S., Georgel Demetrescu şi Valentin Alexandrescu.

Doamnele: Pușa Alexandrescu, Chiriachita Popescu și Elena Porfireanu-Beneito, la inaugurarea Expoziției de Artă și Artă Populara a Saptămânei Românești.

— Constituirea Cercului Român pentru Uniunea Latina în Noembrie 1953 sub Presedenţia Maestrului Cotruş şi secretariatul meu, pentru a pregăti materialul propagandistic destinat a fi prezentat la cel de al II-lea Congres Internaţional al Uniunii Latine, ce urma a avea loc la Madrid în cursul anului 1954.

— Crearea în exil a unei edituri româneşti — CARPATII — cu scopul pe de o parte, de a contracara actiunea de epurare şi mutilare a tezaurului cultural, istoric şi literar românesc, întreprinsă de noua Academie a Republicii Populare «Romîna» sub bagheta reformatoare răuvoitoare a ovreilor Ana Pauker, Roller, Graur şi Suchianu, ajunşi în conducerea ei şi a Tarii mari demnitari după ocuparea ei de către muscali, iar pe de alta parte, de a pune la dispoziţia copiilor născuţi în pribegie, textele autentice din care să-şi formeze cultura şi educaţia naţională românească, promovând în acelaş timp talentele născute pe meleaguri streine.

Aceşti ovrei slavizau tendenţios trecutul nostru latin prin schimonosirea limbei înlocuind â din a cu î din i, până şi în cuvintele România, Român, Românesc pâine, etc., şi prin denaturarea trecutului adevarul istoric prezentându-l tutelat de vecinii noştri Ruşi.

In timbrele poştale româneşti începuseră substituirea geniilor culturii româneşti cu personagii slave streine de neamul şi tradiţiile noastre.

Emisiunile postale românesti glorifica geniile culturii rusesţi şi sovietica.

Deaceia primele lucrări retipărite în cursul anului 1953, au fost Istoria Românilor tradusă după ediţia franceză în patru volume, a lui A. D. Xenopol, Istoria Literaturii Romane, 2 volume, de A. Murăraşu, Naţionalismul lui M. Eminescu de A. Murăraşu, Dacia de V. Parvan, Poveştile şi amintirile din copilărie ale lui I. Creanga, etc., ajungand în cei 28 de ani scurşi la circa 75 de titluri tipărite.

1954. Participarea la cel de al II-lea Congres International al Uniunii Latine celebrat la 10 Mai 1954 la Madrid.

Cercul Român pentru Uniunea Latina prezidat de Aron Cotruş a fost oficial invitat sa participe la acest congres, după cum se constată din scrisoarea trimisa la 29 Ianuarie 1954, reprodusă în facsimil şi semnată de Subsecretarul de Stat al Afacerilor Streine şi Preşedinte al Comisiunii permanente pentru organizarea congresului, Ambasadorul Emilio de Navasqués.

Acest document constitue pentru mine certificatul de naştere al revistei CARPATII, în formaţie de gazetă la inceput şi cu aparitie la două luni, căci deşi materialul pregătit pentru a fi prezentat la acest Congres era mai mult decât abundent, personal am crezut ca n'ar fi rău să lansăm şi o revista culturalo-politică, pentru a susţine şi difuza acţiunile noastre în lupta de eliberare a Tării. Maestrul m'a inţeles şi Capitanul N. S. Govora m'a sprijinit în acest sens. Ca director al noii reviste româneşti în exil, atât de sugestiv denumită — CARPATII — adică coloana vertebrală a Daco-României din cele mai străvechi timpuri, ursuleţii simbolizând permanenţa de-a lungul secolelor a strămoşilor noştri în acest spaţiu, Maestrul Aron Cotruş a început imediat campania de recrutare de colaborări din partea condeierilor din refugiu, fără a-i fi putut determina pe toţi din motivele meschine şi anti-româneşti care reies din răspunsul Maestrului la scrisoarea de refuz a lui Racoveanu, spre deosebire de entusiazmul cu care a acceptat Pamfil Seicaru, deşi în acele momente raporturile lui cu Aron Cotruş nu erau dintre cele mai cordiale, iar sentimentele lui anti-legionare erau destul de cunoscute. A primat totuşi interesul superior al apărării Neamului înlăturând satisfacerea hachiţelor personale, cei opt ani de colaborare continuă după acea fiind mărturia unor mari realizari culturale în exil. (Vezi facsimilul scrisorii alăturata adresată lui Racoveanu, pag. 99.)

Conform instrucţiunilor prevăzute de documentul reprodus, Maestrul Cotruş a comunicat Ambasadorului Navasqués lista observatorilor care vor fi prezenţi în numele Comitetului Român pentru Uniunea Latină — Preşedinte: Aron Cotruş, membri: Parintele Alex. Mircea, George Demetrescu, Traian Popescu, Capitan invalid de răsboi Cristescu şi ziaristul Const. Arsene, directorul revistei Curierul Românesc din Paris. Materialul propagandistic depus pe pu-

Madrid, 29 Enero de 1954

Al

CIRCULO RUMANO PARA LA UNION LATINA
MADRID

Acordada por el Gobierno español, en cumplimiento de los acuerdos contreídos en el I Congreso de la Unión Latina celebrado en Río de Janeiro del 14 al 19 de octubre de 1951, cuya Acta Final se adjunta a la presente invitación, de acuerdo con la propuesta de la Comisión Nacional Española de la Unión Latina y la Comisión Ejecutiva Permanente para la preparación del II Congreso, que me honro en presidir, y de acuerdo con las consultas celebradas con la totalidad de los países firmantes del Acta de Río de Janeiro, la celebración en Madrid del II Congreso Internacional de la Unión Latina; y

Considerando que es del máximo interés la representación en dicho Congreso de todas las Organizaciones, gubernamentales o nó, que se proponen fines coincidentes con el alto servicio a la cultura, a la cooperación internacional que figuran entre los objetivos primordiales de la Unión Latina,

Tengo la honra de invitar, en nombre del Gobierno español y de la Comisión Nacional de la Unión Latina, al CIRCULO RUMANO PARA LA UNION LATINA, a hacerse representar por medio de los observadores que tenga a bien acreditar en debida forma en las sesiones de dicho II Congreso Internacional de la Unión Latina, cuyas sesiones tendrán lugar en Madrid y Sevilla en el próximo mes de mayo de 1954, en fecha que deberá ser precisada ulteriormente.

Aprovecho gustoso la ocasión para expresar al CIRCULO RUMANO PARA LA UNION LATINA el testimonio de mi más alta y distinguida consideración,

Fdo: Emilio de Navasqüés
Subsecretario de Asuntos Exteriores y
Presidente de la Comisión Ejecutiva
Permanente para la organización del
II Congreso Internacional de la Unión
Latina.

Al doilea Congres Internaţional
al Uniunei Latine.

Madrid, 29 Ianuarie 1954

Cercului Român pentru Uniunea Latină.
Madrid.

Hotărîtă de Guvernul spaniol, în virtutea acordurilor contractate în cel dintâi Congres al Uniunei Latine, care a avut loc la Rio de Janeiro dela 14 până la 19 Octombrie 1951, al cărui Document Final se anexează la prezenta invitaţie, de acord cu propunerea Comisiunei Naţionale Spaniole pentru Uniunea Latină şi a Comisiunei Executive Permanente pentru pregătirea celui de al doilea Congres, pe care am avut onoarea a-l presida, şi de acord cu consultările care au avut loc cu toate ţările care au semnat Actele dela Rio de Janeiro, pentru ţinerea la Madrid al celui de al doilea Congres Internaţional al Uniunei Latine; şi considerând că este de cel mai mare interes reprezentarea la acest Congres a tuturor Organizaţiilor, guvernamentale sau neguvernamentale cari îşi propun scopuri identice cu înaltul serviciu al culturii şi al cooperaţiei internaţionale a Uniunei Latine, am onoare a invita în numele Guvernului Spaniol si al Comisiunei Nationale pentru Uniunea Latină. Cercul Român pentru Uniunea Latină, pentru a se face reprezentat prin observatori, pe cari să-i acrediteze în forma cuvenită, la sesiunile celui de al doilea Congres reuniuni care vor avea loc la Madrid şi Sevilla în luna Mai, la o dată care va trebui să fie fixată mai târziu.

Mă folosesc bucuros de această ocaziune pentru a exprima Cercului Român pentru Uniunea Latină, asigurarea înaltei şi distinsei mele consideraţiuni.

Semnat: Emilio de Navasques.

pitrul fiecărui delegat la acest Congres în dimineaţa zilei de inaugurare 10 mai 1954, se compunea din: Broşura — ROMANIA reprodusă după acea tiparită în 1940 de Ministerul Propagandei din Bucuresti, scurt istoric ilustrat al Neamului Românesc dealungul secolelor, complectat de noi cu reproducerea târgului ruşinos de vânzare a Europei de Est, dintre Churchill şi Stalin, relatat cinic de fostul premier britanic în volumul memoriilor scrise ulterior, Poemul Rapsodia Valahă de Aron Cotruş tradus în spaniola de Gaetano Aparicio, Parentalia-omagiul făcut imparatului Traian de către Vasile Parvan cu prilejul comemorarii al celui de al 18-lea centenar al morţii lui, tradus în spaniolă de Virginia Cotruş, Broşura părintelui Alex. Mircea asupra persecuţiei religioase a Bisericii greco-catolice din România, Volumul I din Istoria Românilor din Dacia Traiană de A. D. Xenopol, primul Nr. din revista Carpaţii, a cărei primă pagină reproducem în facsimil, pag. 19, şi un carton de prezentare cu următorul text în stânga:

Delegaţia Română a Cercului pentru Uniunea Latină în şedinţă de lucru în salonul afectat în acest sens în palatul Cortesurilor, înainte de deschiderea Congresului.

* * *

«ROMANIA naţiune latină depe malurile Dunării, care suferă astăzi cea mai înspăimântătoare ocupaţie sovietică, salută prin intermediul fiilor ei din pribegie, celelalte naţiuni latine reunite la Madrid în cel de al doilea Congres

al Uniunii Latine şi aşteaptă un frăţesc sprijin în lupta ei pentru a-şi redobândi libertatea şi dreptul de a trăi ca Tară liberă, în cadrul celorlalte ţări libere ale lumii».

Iar în dreapta — 3 vignete postale de 5, 10 şi 15 bani, reproducând harta şi stema României Mari înlăuntrul căreia apar 6 medalioane — 3 reprezentând efigia Impăratului Traian — simbolizând continuitatea latină în acest spaţiu iar celelalte: Decebal străbunul Dac, Mihai Viteazul, primul unificator al Principatelor Româneşti la 1600, Regele Ferdinand I, infăptuitorul României Mari la 1918. Deasupra în mijloc, ştampila poştală oficială a celui de al doilea Congres Internaţional al Uniunii Latine.

Rezultatul final a fost că acţiunea Uniunii Latine, dat fiind că latinitatea Europei de Vest nu avea probleme de rezolvat iar cea de Est nu mai exista, să se disloce din vechiul continent spre America de Sud şi Centru, cu scopul de a se opune acţiunii spaniole franchiste, cunoscută sub titulatura de — spaniolitate (HISPANIDAD), care deranja şi impiedeca realizarea obiectivelor pe alt plan ale aceloraşi «mafii oculte». Revoluţiile spre stânga din ce în ce mai sângeroase şi punerea în carantină a regimurilor militare şi de ordine din ultimii 14 ani în ţările acestor Americi, demonstrează exactitatea intereselor amintite mai sus.

Mare ne-a fost surpriza, indignarea şi amărăciunea, când o oră înainte de inaugurarea oficială a Congresului, secretarul lui pe atunci Dl. Manuel Fraga Iribarne, a comunicat Maestrului că; la intervenţia făcută de Comitetul Român de la Washington prezidat de Dl. Vişoianu, s'a retras invitaţia făcută Comitetului Român pentru Uniunea Latină din Madrid, fiind substituită delegaţia lui, cu o delegaţie creată «ad hoc» din Domnii C. Antoniade şi V. Veniamin, întărită cu aceaşi «tineri negativi» amintiţi, care se puseseră la dispoziţia lor.

Ne-a mulţumit pentru materialul prezentat, apreciat şi respectat, mai ales că noua delegaţie prezentase pe o foaie trasă la Gestetner, doar poezia lui Vasile Alecsandri dedicată Gintei Latine.

Odată mai mult «mafiile» oculte, care de la sfârşitul celui de al doilea răsboi mondial, trăgeau sforile politicei mondiale, avuseseră ultimul cuvânt.

Pigmeii exilului românesc, talentaţi sau numai ambiţioşi, «poeţi», »profesori universitari» şi pescuitori în apă tulbure, au fost fericiţi.

Credeau ca eclipsaseră steaua Maestrului Cotrus, care cam în aceaş vreme primise premiul mallorquin de poezie Ramon Lull cu poema-Cantec lui Ramon Lull, filozoful,

MADRID

10 DE MAYO 1954

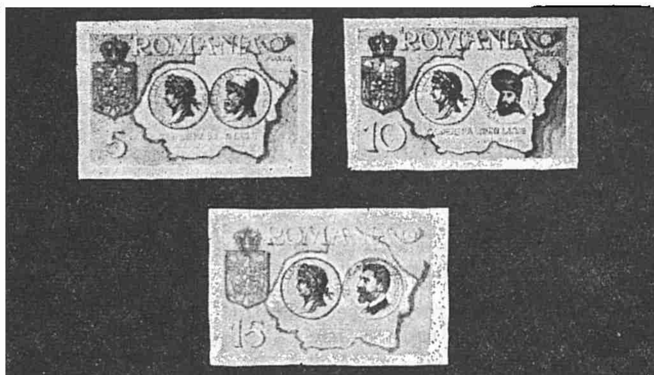
SEGUNDO CONGRESO DE LA UNION LATINA

Rumania

nación latina en las orillas del Danubio, que hoy dia sufre la más tremenda opresión comunista, saluda por medio de sus hijos desterrados, a los demás naciones latinas congregadas en Madrid en el segundo Congreso de la Unión Latina y espera un fraternal apoyo en su lucha para lograr la libertad y el derecho a vivir como pais libre, en el concierto de los demás paises libres del mundo.

La Comunidad de los Rumanos en España

erou şi martir din secolul XII, fără să se gândească la imensul rău făcut Ţării noastre rupând-o de latinitate şi lăsând-o fară cuvânt, căci noua delegaţie n'a făcut nimic ca s'o apere, să protesteze contra nedreptăţii făcute, sau să implore salvarea ei în acest for internaţional apărător al latinităţii.

*

* *

ANUL I - Nr. 1

10 MAI 1954

Carpații

Director: Aron Cotruș

REVISTA CULTURALA

Redactori: Traian Popescu si N. S. Govora

POR LA LIBERTAD DE RUMANIA

Por Antonio IRAIZOZ

Oficiosamente Rumania mantiene en España una Legación Real. El pueblo rumano ha sido esclavizado por los sovieticos. A los varios infortunios de la pasada guerra —cuando se dijo que se luchaba por la Libertad y la Justicia—agregan los rumanos el despojo de que ha sido victima de sus tradicionales instituciones. Sin patria, vejados, sometidos por la fuerza al brutal poderío de Muscú: tal es su situacion.

Las naciones anglosajonas toleraron que el sátrapa de todas las Rusias, con sus astucias, merbara el territorio de Rumania, llevara allí su ejército, filtrara sus agentes provocadores. Un buen dia, expulsada la familia real, perseguidos sus mejores hijos, la sombra de la esclavitud poso sobre tan alegre tierra.

Rumania—islote latino perdido en los Balcanes—inspiranos una especial simpatía. Hay una razón para que su tragedia la sintamos bastante. Su lengua deriva de Roma. Raza perfectamente definida, nada tiene en común con los pueblos eslavos que la rodean. Su cultura es como la nuestra: una rama del viejo tronco latino. De ahi que el dolor de Rumania llegue a nuestro corazón. Ellos heredaron, lo mismo que nosotros, una civilización que hoy se ve amenazada. Sufren en su carne, insumisos y silenciosos, los brutales ataques de la bestia roja, engordada por torpeza anglosajona durante el último conflicto mundial.

Sin embargo, se ha levantado en el Congreso de los Estados Unidos un diputado, Mr. Kersten, para reclamar la accion enérgica de su pais y devolverle a Rumania sus conculcados derechos nacionales. Mister Kersten, en un documento que se aparta de la vulgaridad parlamentaria, advierte que "el Estado tiene como fin estar al servicio de la Humanidad, no ser su dueño, y no tiene el derecho de falsear sus poderes administrativos y policiacos de tal manera que los transforme en un arma para pisotear los derechos del hombre y terrorizar al pueblo". Recuerda cómo el régimen comunista de la Union Soviética se apodero por la fuerza, en 1940, de los territorios de Bucovina y Besarabia, los cuales se anexionó, despues destruyo toda posibilidad de independencia de Rumania. Por la fuerza tomó el control de la prensa, confisco las fábricas y los servicios públicos; obligó al Gobierno de Sanatesco, con intimidaciones y amenazas a nombrar comunistas en los puestos claves gubernamentales; exigieron al rey Miguel la formación de un Gabinete dominado por los rojos. En noviembre de 1946, a pesar de que el 85 por 100 de los rumanos votaron a favor de partidos adversos al régimen comunista, echaron del país al rey y transformaron a Rumania en una *República popular*, según el conocido modelo soviético.

Las vidas tronchadas en Rumania por venganzas politicas; el encadenamiento de los obreros a sus fábricas; el desarraigo y dispersión de poblaciones enteras; la falta de libertad para el pensamiento y el trabajo, que convierte a todos los ruma-

(*Sigue en la pág.* 10.)

CANTECUL GINTEI LATINE

De Vasile ALECSANDRI

Latina ginta e regina
Intre ale lumei ginte mari;
Ea poarta'n frunte-o stea divina
Lucind prin timpii seculari.
Menirea ei tot inainte
Maret indrcapta pasii sai,
Ea merge'n capul altor ginte
Varsând lumina'n urma ei.

Latina ginta e virgina
Cu farmec dulce, rapitor;
Strainu'n cale-i se inclina
Si pe genunchi cade cu dor
Frumoasa, vie zimbitoare,
Sub cer senin, in aer cald,
Ea s'oglindeste'n splendid soare
Se scalda'n mare de smarald

Latina ginta are parte
De-ale pamântului comori
Si mult voios ea le imparte
Cu celelalte-a ei surori.
Dar e teribila'n mânie,
Când bratul ei liberator
Loveste'n cruda tiranie
Si lupta pentru al sau onor.

In ziua cea de judecata,
Cand, fata'n cer cu Domnul sfânt,
Latina ginta ar fi intrebata
Ce a facut pe acest pamânt,
Ea va raspunde sus si tare:
"O! D amne'n lume cat am stat
In ochii sai plini de admirare
Pe tine te-am reprezentat".

Frederic Mistral 1830 - 1914

De Pamfil SEICARU

Reveille-toi, race latine.

Tu es la race lumineuse
qui vit d'enthousiasme et de joie.
Tu es la race apostolique
qui met les cloches en branle.
Tu es la trompe qui publie
Tu es la main qui jette le grain.

Reveille-toi, race latine.

Ta langue mère, ce grand fleuve.
Qui se répand en sept branches
versant l'amour et la lumière
comme un écho du Paradis.
Ta langue d'or, fille romane
du Peuple-roi est la chanson

que rediront les lèvres humaines
tant que le verbe aura raison.

La terre est en fleur quand tu fleuris

De formes pures de tes femmes
les panthéons se sont peuplés;
a tes triomphes comme à tes larmes
tous les coeurs ont palpité.

La terre est en fleur quand tu fleuris
de tes folies chacun devient fou
et dans l'eclipse de ta gloire
toujours le monde a pris le deuil.

Réveille-toi, race latine.

F. MISTRAL

Au trecut patruzeci de ani de când, într'un început de Martie, ziarele însoteau de o scurta notita, stirea mortii poetului Frederic Mistral. Era în Martie 1914, când sufletul oamenilor nu fusese înca devastat de doua razboaie, când unui carecare echilibru al vietii sociale, ii corespundea o armonie interioara. Mi se par asa de îndepartate acele vremuri, asa de nevcrosimile, încât cred adesea ca le-am visat si nu le-am trait.

In România, pentru imensa majoritate a celor pasionati de literatura, Frederic Mistral era necunoscut. Ovidiu Densuseanu, care cunostea limba provensala, nu vorbise de el la cursul lui de literatura neo-latina. N. Iorga, care facea admirabile incursii si in domeniile literaturii, nu l evocase in vreo conferinta. Revistele franceze, ... care ... team ... tunc, nu mentiona, era ... mele lui Mistral.

In orasul de provincie Barlad, exista o casa unde se avea pentru Frederic Mistral un adevarat cult: era casa poetului George Tutoveanu. Alaturi de poetii parnasieni, Leconte de l'Isle, Sully Prudhomme, Leon Dierx, de poetii romantici, incepând cu Lamartine si sfârsind cu Baudelaire, de poetii simbolisti Paul Verlaine, Jean Moreas, Albert Samain, Verhaeren, Villiers de l'Isle Adam, Stuart Merill, erau prezente in rafturile bibliotecii, toate volumele lui Frederic Mistral: Mireille, Poeme du Rhone, Calendal, Iles d'Or, Nerte, La reine Jeanne, Les Olivades si volumul de amintiri al poetului provensal.

Eram in acea vreme dominat de Baudelaire si de poetii simbolisti; puteam recita strofe intregi din sute de poezii, imaginile, ritmul, ma incântau, si tot recitind aceleasi poezii, frânturi ramaneau in memorie, ca chemarile nostalgice ale visurilor. Luam contact cu un poet clasic citind pe Frederic Mistral in traducerile facute în limba franceza chiar de poet, traduceri care însoteau textul provensal. Eram inca in liceu si familiarizat cu Eneida lui Virgiliu, cu Tristele lui Ovidiu si cu Odele si Epodele lui Horatiu, si regaseam în poezia lui Fr. Mistral, atmosfera clasicilor. Puterea lui lirica, imaginile, aveau amploare si seninatate, fiecare strofa, fiecare vers era indelung lucrat, nici un cuvânt nu se precipitase în voia inspiratiei, totul fusese cumpanit, pentru a realiza cea mai armonioasa expresie a sentimentelor. Versurile redau cu o sugestiva si iubitoare fidelitate toate miscarile sufletului, în asa masura ca la Mistral poezia capata o pura nobleta. In anii adolescentei ne îndragim de opera unui scriitor, cu acea neprihanita exaltare, ca pastram cadentele lirice, parfumul visului, ca o rezerva de poezie pentru tot restul vietii. De câte ori, o pagina care ne-a încântat în tinerete, o poezie ale carei strofe le am recitit de atâtea ori ca ne-au ramas incrustate in memorie, nu ne revin in minte, deschizând portile unei evadari spre lumea visului!

Era firesc sa ma seduca poezia lui Mistral cand luam contact cu opera lui la 17 ani. Ce bogatie lirica are opera lui Mistral, daca chiar tradusa, pastreaza atata vraja! Si stirea mortii, citita in ziare cu formularea rece, laconica, a unei telegrame: "Frederic Mistral, marele poet provensal, a murit la Maillane, in ziua de 25 Martie", m'a emotionat profund. In seara aceia de Martie, cand aerul noptii era imbibat de mirosul proaspat al mugurilor, ca un timid preludiu al primaverii, in casa poetului Tutoveau, poetul Mistral a fost evocat ca intr'o slujba religioasa, recitindu-se din Mireille, din Calendal si din Poème du Rhône. Poetul Tutoveanu pastra ca pe o comoara, scrisoarea pe care i-o trimisese Mistral. Poetul provensal, cunoscator al limbii latine si a tuturor limbilor neo-latine, avusese curiozitatea sa se initieze si in limba romana. Legase in 1878 prietenie cu Vasile Alexandri si dupa ce ii decernase cupa Felibrilor pentru "Latina Ginta", ramasese in corespondenta cu el. Este de presupus ca Alexandri i-a trimis o gramatica si un dictionar românesc, inlesnindu-i

(*Urmeaza pág.* 2.)

RUMANIA EN LA UNION LATINA

Por Lope MATEO

No somos los españoles los más propensos a emplear la Latinidad como fuerza integradora geopolítica europea. Comprendemos y nos hallamos insertos en la idea latina como corporación de los pueblos que nacieron de la expansión romana; pero nos resistimos al empleo genérico de la Latinidad, precisamente porque desde fuera se ha pretendido disfrazar el hecho más grande, más duradero, mas arduo y más personal de nuestra Historia con el aglutinante comun de un vocablo que, por otra parte, llevamos en nuestro corazon. El hecho de America solo parcialmente es latino en cuanto Espana es parte integrante de la Latinidad . pero en su raiz es tan español como fué la dominación y permanencia histórica en Filipinas, en Flandes o en Italia. Es como si a la Indochina francesa la llamáremos, por idéntica razón, Indochina latina.

La Latinidad, empero, caracteriza una conciencia colectiva supernacional, superestatal, superracial, que en las nuevas formas de la convivencia humana tiene su puesto al sol para la futura concepción cultural y orgánica del mundo. La Latinidad no implica un concepto de sangre o de raza, sino de cultura y lenguaje; es decir, de pensamiento. En el complejo (etimológicamente, en el abrazo) espiritual de Roma caben todos los pueblos que heredaron su idioma y su ley, más que su puente y su acueducto. Roma señoreó con su verbo aun allí donde no alcanzó su sangre: lo mismo que España llegó con su voz hasta el indio, aunque no pudiera asimilarle en su propia fisiologia. Nos conmueve, a qué negarlo, esa enternecedoramente cursi palabra Amerindia, con la que tercian tirando por la calle de en medio algunos irreconciliables adversarios de lo latino y de lo español.

Puestas asi las cosas, y derivando el concepto de Latinidad a su verdadera y auténtica acepción, nos duele pensar que lo que tan gratuito y reduplicativamente se nos da a los españoles en el periodo más culminante de nuestra Historia, se pretenda negar o se trate de abolir en uno de los miembros—sin duda el más sorda y tercamente acosado—de la confederación cultural latina; un pueblo que hasta en su propio nombre nacional conserva la impronta indeleble de su origen.

Rumania es el único país que en el Congreso de la Unión Latina no se verá representado normalmente. Su dramático infortunio tras el telón de acero le impedirá sentarse a la mesa común en la misma proporción soberana que los restantes países latinos. Pero se sentará también.

Rumania es, ya sabemos, el benjamin de los pueblos romanizados. La vieja tierra de los dacios y los getas aprendio también a decir "Ave Caesar" cuando aún el mediodia esplendido de Roma empezaba a declinar hacia la prima tarde. Si Roma, con las legiones de nuestro Trajano, no hubiera clavado su lábaro en los Cárpatos, Roma misma se hubiera disuelto antes en el tropel de los bárbaros invasores. Más allá del Danubio oriental quedaba la cabeza de puente de un pueblo guerrero y montañés, en cuyos surcos prendió la semilla del idioma universal. Tardía incorporación, pero no tanto que al hundirse el Imperio no empezara a florecer y fructificar con la savia antigua legionaria.

Sobre abismos de adversidad, como ha cantado recientemente Aron Cotrus, Rumamania está presente en el Congreso de la Unión Latina. Espanta su Historia de resistencia indomable ante los huracanas devastadores de los siglos de ocupación, sin unión posible entre los distintos miembros de ese cuerpo partido y milagrosamente vivo. Islote de romanidad en el cruce más peligroso de las razas de Oriente, Rumania es oriental también, pero con sus brazos en alto para proclamar su perennidad histó-

(*Sigue en la pág.* 10.)

Mult Stimate Domnule Racoveanu,

Vă scriu din nou, nu spre a insista asupra propunerii mele de colaborare la revista „Carpații", limitându-mă să constat că DVS. nu procedați cum vă șede de frate în momentul când vă arătați convins pe deplin că bănuelile în ce privește atitudinea noastră, nu au nici cel mai subred temei. V'am fi putut suspecta noi care, pe DVS. și pe Sfinția Sa Părintele Popescu, că ați fi trecut în tabăra Masoneriei, când spre marea noastră surprindere și mâhnire, am întâlnit în paginile cunoscutei DVS. publicații „Indreptarea" articole iscălite de cunoscuții masoni Busuioceanu și Herescu?

La revista „Carpații" nu colaborează de fapt nici un legionar, nici dintr'o tabără, nici din cealaltă. Dar chiar dacă ar mai colabora vreunul, nu cred că acest fapt ar constitui vr'o primejdie pentru biata noastră nație, cum ar fi aceea de masoni și comuniști. D. Traian Popescu, care a pus la cale această modestă revistă și vrea s'o ducă înainte din banul lui cu greu câștigat, a făcut, ce e drept, parte din mișcarea legionară. Faptul că de câțiva ani s'a dat la o parte, îl expune să fie ținta unor

atacuri mojice, şi dintr-o parte şi din cealaltă.
Mă simţeam dator faţă de Dvs. cu aceste scurte lămuriri.
Cei care pun în circulaţie astfel de svonuri, sunt induşi în eroare dar de rea credinţă.
Timpul îi va desminţi, şi pe unii şi pe alţii.
Mi-ar mâhni peste măsură gândul că Dvs. aţi putea continua să credeţi în asemenea trăncănii interesate.

Primiţi, Vă rog, Stimate Domnule Rucăreanu, asigurarea sentimentelor mele de simpatie şi prietenie.

C. Brâncuşi

— Participarea cu un stand românesc la expoziţia internaţională de Artesanat, celebrată în Madrid în Palatul de Cristal al parcului RETIRO, între 18-30 Mai 1953, cu un bogat material de: ţesături, costume, scoarţe, ceramică puse la dispoziţie de Maestrul Aron Cotruş, fosta Legaţie a Spaniei la Bucureşti în anii celui de al 2-lea război mondial, Ambasadorul Cardenas, Familia Alexandrescu şi Dra. Tantzi Ciuceanu din Paris, etc., în care României i-a fost decernat Marele Premiu de Onoare — Medalia de Aur. Standul a avut cinstea să fie vizitat la inaugurare de Generalisimul Franco şi Preşedintele Portugaliei atunci în vizită la Madrid şi ulterior de mai multe ori de familia Generalului Franco.

1956.—Participarea cu un Stand de Artezanie ţărănească şi o buvetă «Romaniţa», la cea de a 4-a expoziţia internaţională agricolă celebrată în «Casa del Campo» din Madrid, între 23 Mai 1956 — 13.6.1956, cedat gratuit Maestrului Cotrus de Preşedintele Sindicatelor Agricole spaniole Dl. Juan Aparicio.

Pe unul din pereţii Standului pictorita spaniolă Justa Pagès-Sorici specialistă în fresce-ne-a pictat o scenă ţărănească din munţii României iar vitrinele cu ţesături, cusă-

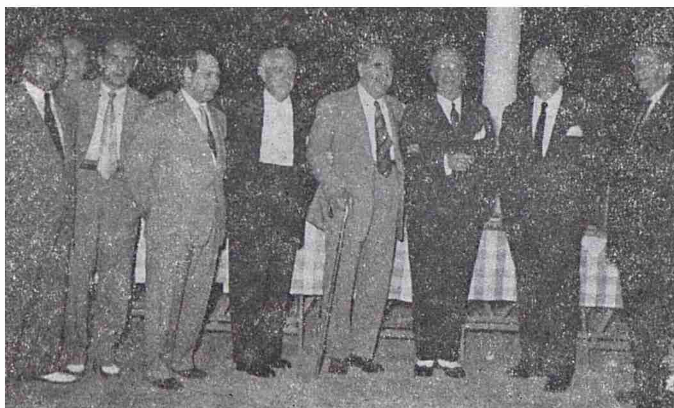
Aron Cotruş în Stand, pentru explicaţii, însoţit de Doamne din Comunitate.

Grup folcloric spaniol în vizită la standul românesc.

turi, costume, ceramică, etc., care complectau pe ceilalţi şi centrul standului, împreună cu deliciile grătarului românesc servite la început gratuit de buveta «Romaniţa», mititei şi patricieni, au fost 20 de zile punctul de atracţie al expoziţiei. Multe din grupurile folclorice ale provinciilor Spaniole reprezentate în expozitie, conform traditiilor lor, au oferit în incinta standului românesc recitaluri spontane de dansuri tipice, destinate a întări frăţietatea spaniolo-românească. Gazeta oficială a expozitiei, datorită relaţiilor Maestrului a dedicat articole elogioase, referitoare la România, atât în domeniul trecut agricol, cât şi în cel istoric-cultural.

Comunitatea Romanilor la rândul a oferit mai multe recepţii în interiorul standului autorităţilor spaniole şi oficialiţilor expoziţiei.

DIPLOMA

de

GRAN PREMIO DE HONOR

OTORGADO

a

Romanía

por

SU APORTACION

EN LA

I.ª EXPOSICIÓN INTERNACIONAL DE ARTESANÍA

CELEBRADA EN MADRID,

MAYO 1953

D. N. S.

EL PRESIDENTE DEL COMITE EJECUTIVO.

EL SECRETARIO GENERAL

Expozitia Natională anuală a cărţii în Madrid. Standul Editurii Carpaţii. **1954.**

9 August 1956.—Despărţirea de Preşedintele comunităţii Aron Cotruş, care purtător al unui mesagiu din partea Comunităţii se ducea în USA sa ne reprezinte la serbările Asociaţiilor Uniunea şi Liga şi ziarul America, mesagiu rămas fără răspuns până în ziua de astăzi, mesagiu pe care îl reproducem alăturat în facsimil şi al cărui text era:

Românii refugiaţi în Spania folosesc prilejul călătoriei în America a Preşedintelui lor Aron Cotruş, cântăreţul durerilor neamului românesc şi sol al nădejdilor lui pentru a trimite un salut frăţesc şi bune urări Românilor din Statele Unite ale Americii şi Canada întruniţi la Detroit la sărbătorirea unei jumătăţi de veac dela întemeierea asociaţiilor lor Uniunea şi Liga şi a ziarului America, far strălucitor în neîntreruptele lor osteneli de luptă şi de afirmare românească.

[illegible] celor care cu trudă, vrednicie şi iscusinţă v'aţi câştigat loc de frunte printre neamurile ce laolaltă au lucrat şi au luptat pentru a clădi cea mai bogată, puternică şi liberă ţară din lume. [illegible] că vor mulţumi, în ziua sfântă a eliberării, fraţii rămaşi în patria cotropită şi batjocorită pentru frăţeasca voastră înţelegere şi neprecupeţitul sprijin dat.

Cu Dumnezeu înainte!

Trăiască Românii Americani! Trăiască România liberă! Trăiască Statele Unite ale Americii!

Madrid, în ziua de 9 August anul 1956.

MINISTRUL ROMÂNIEI ÎN SPANIA

RECTORUL MISIUNII [illegible]

COMUNITATEA ROMÂNILOR DIN SPANIA

VICEPREŞEDINTE

VICEPREŞEDINTE

C. M. Cantacuzino

SECRETAR GENERAL

MEMBRII

«Românii refugiaţi în Spania, folosesc prilejul călătoriei în America a Preşedintelui lor Aron Cotruş, cântareţ al durerilor neamului românesc şi sol al nădejdilor lui, pentru a trimite un salut frăţesc şi bune urări Românilor din Statele Unite ale Americii şi Canada, întruniţi la Detroit la sărbătorirea unei jumătăţi de veac dela întemeierea asociaţiilor lor, Uniunea şi Liga şi a ziarului America, far strălucitor în neîntreruptele lor osteneli de luptă şi de afirmare românească.

Vouă celor care cu trudă, vrednicie şi iscusinţă v'aţi câştigat loc de frunte printre neamurile ce laolata au lucrat şi au luptat pentru a ctitori cea mai bogată, puternică şi liberă Tară din Lume.

Vouă vă vor mulţumi, în ziua sfântă a eliberării, fraţii rămaşi în patria cutropită şi batjocurită, pentru frățeasca voastră înţelegere şi ne precupeţitul sprijin dat. Cu Dumnezeu înainte!»

Trăiască Românii Americani! Trăiască România liberă! Trăiască Statele Unite ale Americii! Madrid în ziua de 9 August 1956».

Mesagiul, scris şi pictat cu mâna în culorile tricolorului român, pe pergament, era semnat de întreg Comitetul Comunităţii din Madrid, dar din păcate până în zilele de azi a rămas fără răspuns. Il reproducem pentru posteritate în facsimil.

Maestrul era entuziasmat de voiajul pe care-l începea şi-şi crease o serie întreagă de iluzii, sperând să reaprindă făclia românismului în sufletele fraţilor din America, mai ales că răsmerița Ungurilor începea să se contureze, dându-i şi speranţe, dar şi temeri ,cunoscându-le caracterul.

Serbările odată terminate, Maestrul și-a început peregrinarile propagandistice prin centrele româneşti mai importante din Statele Unite, pledând cu pasiune cauza României crucificate, drama ei sub jugul sovietic şi vina aliaţilor de a fi vândut-o fără reticenţe comunismului.

Le cerea un front unitar de luptă cu refugiaţii aflaţi în ţările din vestul europei, bineînţeles cu cei verificaţi în anticomunismul lor şi ajutor material pentru publicaţiile inerente acestei lupte şi care îşi începuseră activitatea în Austria, Germania, Franţa şi Spania.

Pathosul naţionalist al lui Cotruş plăcea ascultătorilor duminicali dela mesele organizate săptămânal în hala bisericilor după liturghie şi promisiunile se făceau cu uşurinţa românească obicinuită, dar se uitau tot atât de repede până Duminica următoare, căci în timpul săptămânii, nevoile, grijile şi munca zilnică a fiecăruia avusesera timp să treacă prin ciurul lor bunele intenţii, făcându-i să nu mai gândească la ele.

Sigur că pe foarte mulţi din vechii emigranţi verbul lui Cotruş îi deranja, ei aveau după atâta timp de «americanizare» o altă optică a evenimentelor şi un alt interes. Copiii lor participaseră, ca americani, la bombardamentele «covor» făcute asupra populaţiei civile româneşti, care nu trăsese nici un glonte împotriva Americei şi a fiilor ei, România cum spune Mircea cel Batran în Scrisoarea III-a a lui Eminescu, îşi apărase doar «sărăcia şi nevoile şi Neamul!».

Decepţia lui a fost enormă căci transilvanenii lui, ca gândire şi simţire, nu mai erau, deveniseră «amero-români» cum îi definea Posteucă.

Poate pentru mulţi dintre ei, România fusese Stat agresor şi învinsă, «Vae victis». Nu-i mai dureau suferinţele ei, pe care poate le credeau nemărturisit, în sinea lor, meritate.

Si aşa săptămânile şi lunile şi anii s'au scurs, răsmeriţa ungurească a avut loc şi Occidentul şi Americile au fost invadate cu zeci de mii de refugiaţi unguri, care au întărit echipele revizioniste anti-Trianon existente. Maestrul măcinat de diabetul de care suferea şi de supărare, era trimis dela un centru la altul, dela o biserică la alta până ce destinul trebuia să-i decidă soarta. Si pentru a avea o scuză faţă de conştiinţa lor, faţă de Transilvănenii care sufereau de patruzeci de ani aproape, binefacerile paradisului comunist, pe care se duc să-l viziteze la neamurile sărace, dar nu-i văd ororile şi tragedia, i-au găsit o vină: s'a făcut catolic el fiu de popă orthodox. Iartă-i Doamne că ne'au ştiut ce-au spus şi ce-au făcut!

Resemnat, Cotruş s'a reintors la oblăduirea creştină şi caldă a familiei Brezean din La Cañada-California, cărora toata românimea, şi din exil şi de-acasă trebue să le păstreze un respect uman şi o vie recunoştiinţă pentru dragostea cu care l'au înconjurat şi îngrijit, când a fost uitat şi părăsit de toţi ceilalţi.

De acolo mâhnirea lui răbufnea uneori în revoltă, spovedindu-se prietenei lui de epistole-Doina Missir-pe care n'a cunoscut-o niciodată aevea, aşa cum reese din scrisoarea trimisă la 29 Dec. 1959, reprodusă în facsimil, la pag. 110 şi din care extragem:

«Uneori îmi ies în drum ca nişte tâlhari, părerile de rău că mi-am risipit zilele făcându-mi din scris visul cel mai frumos al vieţii mele, în care m'am ţinut în picioare, deşi de multeori mi s'a părut că ar în piatră şi samân în vânt. Am intrat în literatură cu îndrăsneală de vultur şi încetul cu încetul mi-am pierdut penele, şi cu creştetul pleşuv m'am încăpăţânat împotriva furtunilor. Si'n loc să fiu uitat undeva printre stânci, ca un haiduc rănit de moarte, mi-am îndreptat privirile spre pământ, unde nu m'au aşteptat decât prilejuri de sfâşieri.»

Long Beach, 3, California, la 29 Dec. 959.

Dragă Doina,

am primit, în ajunul Crăciunului, manuscrisul tău, dar încă n'am găsit răgazul necesar să încep lectura. Am avut mult de lucru și am încă, până ce trec sărbătorile. Societatea „Doina" dă, la 3 Jan., o seară în cinstea mea și trebue să pregătesc un discurs de circumstanță. Apoi, mă voiu scufunda în râul amintirilor tale, cu tot interesul.

În ultima ta scrisoare îmi faci mustrări că aș suferi din cauza răutăților omenești. Îți răspund cu aceste versuri, puțin cunoscute, ale lui Eminescu:

„De mult a(le) lumii vorbe eu nu le mai ascult:
Nimic e pentru mine, ce pentru ea e mult".

Într-una din cele ultimele tale scrisori mă întrebi de ce, nu-ți scriu amintirile din copilărie. Am primit îndemnuri cum și ai multe părți pentru așa ceva, dar încă nu m'am convins de rostul unei atari scrieri. Sunt încă în toiul luptei, și n'am nici timp, nici dispoziție sufletească, să mă apuc de asemenea lucruri, oricât aș dori să-ți fiu pe plac ție. Poate mai târziu, când vei fi mai aproape de mine, nu numai sufletește, ci în mărime naturală.

Mă întreb însă: ce interes ar putea deștepta măcinarea în cădere rapidă a unei stânci, din care până la urmă nu va rămânea decât un pumn de pulbere în bătaia vântului.

Uneori îmi ies în drum, ca niște tâlhari, părerile de rău că mi-am risipit zilele făcându-mi din scris visul cel

mai furtunos al vieţii mele, în care m-am ţinut în picioare drept, de multeori, mi s-a părut că ar fi în piatră şi rămân în pământ. Am intrat în literatură cu îndrăzneală de vultur şi încetul cu încetul, mi-am pierdut penele şi cu creştetul pleşuv, m-am încăpăţânat împotriva furtunilor. Şi-n loc să fiu uitat undeva, printre stânci, ca un haiduc rănit de moarte, mi-am îndreptat privirile spre pământ, unde nu m-au aşteptat decât prilejuri de glasuri. Un ţăran ardelean venit mai de mult în America, am crezut de bine să-i trimit o felicitare de sărbători, mi-a răspuns cu câteva rânduri, dintre care m-au impresionat adânc, ca şi când mi-ar fi venit din adâncurile milenare ale neamului: «Maestrului Aron Cotruş şi Neamului» — îmi scrie el. Acest ţăran-poet din naştere, mă confundă cu neamul, mă socoteşte una cu el, până la plinirea vremilor. Numai din sufletul unui ţăran ardelean se putea desprinde o asemenea intuiţie, putea încolţi o asemenea viziune. Acest lucru explică, poate, de ce ţin pe masa de scris fotografiile unei cete de copii de pe toate drumurile exilului nostru. Cete de copii români, care mă privesc, parcă pe furiş, din imaginile lor. Gândind la ei, negurile sufletului meu se schimbă în fâşii de lumină. Dacă nu-mi arunc condeiul în foc, o fac pentru copiii fără număr ai neamului românesc. Cu aceste gânduri, îl văd pe Dan şi Anca şi pe dulcea lor mamă. Şi vă doresc un an nou de lumină şi noroc.

Aron

Dar cu sufletul lui creştin şi bun îi iartă pe toţi şi în aceaşi scrisoare adaugă:

«Un ţăran ardelean venit mai demult în America, căruia

Maestrul sărbătorit în La Cañada.

am crezut de bine să-i trimit o felicitare de sărbători, mi-a răspuns cu câteva rânduri cari m'au impresionat adânc, ca şi când mi-ar fi venit din adâncurile milenare ale Neamului — «Maestrului Aron Cotruş şi Neamului» îmi scrie el. Acest tăran-poet din născare mă confunda cu Neamul, mă socoteste una cu el până la plinirea vremurilor. Numai din sufletul unui ţăran ardelean se putea desprinde o asemenea intuiţie, putea incolţi o asemenea viziune. Acest lucru explică, poate, de ce ţin pe masa de scris fotografiile unei cete de copii de pe toate drumurile exilului nostru. Cete de copii români, cari mă privesc, parcă pe furiş din imaginile lor. Gândind la ei, negurile sufletului meu se schimbă în fâşii de lumină. Dacă nu-mi arunc condeiul în foc, o fac pentru copii fără număr ai neamului românesc.»

La 3 Ianuarie 1960 Societatea «Doina» patronata de familia Brezean, l'a sărbătorit pe Aron Cotrus cu prilejul împlinirii a 69 de ani. In cuvântarea de mulţumire adresată comesenilor, Maestrul printr'o parabolă cu Dante Alighieri, îşi anunţa sfârsitul pe care-l presimţea:

«In măreaţa lui cântare DIVINA COMEDIE poetul Italian Dante, cel mai mare poet al Creştinătăţii şi poate cel mai mare cântareţ în vers pe care l'a dat până azi neamul omenesc, socotea numărul 35 de ani drept jumătate a anilor vieţii. Număra 35 de ani când a scris DIVINA COMEDIE şi

La Cañada, California, la 18 Oct. 1958.

Dragă prietene,

mi-a produs o surpriză dintre cele mai plăcute ultima D-tale scrisoare, care m'a aflat din nou în La Cañada, deocamdată ca oaspe al familiei Bratean.

Aş avea pentru D-ta o sumedenie de veşti, dar graba mă face să mă mărginesc la una: că mă simt mult mai bine ca în ultimii doi ani şi mă prins iarăşi pofta de muncă şi de luptă până la capăt, fapt care mă face să-ţi promit, pentru săptămânile viitoare, o sumă de versuri şi niște propuneri pentru "Carpaţii".

George Roman şi-a complicat existenţa cu cumpărarea, în aceste momente neprielnice, a unui Restaurant, care îl ține ocupat 18-19 ore pe zi, un

se știe încă cu ce grade de succes.
Dar asta este misterul că nu ți-a mai
dat semne de viață, cum nu mi-a mai
dat nici mie.
Îmi pare rău de Panfil că se lasă dus
de nas de Busuioceanu, pe care ar
trebui să-l cunoască mai bine. Ar
fi, desigur, a mai pierde. Articolul
lui despre Tudor Arghezi este impresio-
nant.
Sărutări de mâini Doamnei Kika.—
Lui Georgel și Căpitanului Govora,
multă voie bună.
În curând, mai multe.

Cu tot dragul

[illegible]

1051 Foothill Boulevard
La Cañada, California.

se socotea la jumătatea drumului spre moarte. După socoteala lui Dante aş mai avea doar un an înainte de-a bate la porţile morţii. Ştim cu toţii că numarul anilor nu-i pentru om vreun merit deosebit, vr'un semn de vrednicie. Imbătrânesc şi cei buni şi cei răi, deopotrivă. Se intâmplă însă că, uneori, pe creştele unora căruntețea cade ca o coroană, ca o podoabă, care ne întoarce privirile spre ei şi ne face să treserim când la auzim numele. Pentru acest ajun al amurgului meu pe pământ strein, în strae grele de desţărat, ne-am întâlnit azi la această masă intinsă a Soc. DOINA să petrecem impreună o frântură de timp ceva mai lungă decăt trecerea unui vad şi-sa-l oprim întrucâtva în amintirile noastre astăzi. Cel dintâi gând al meu se indreaptă spre Paraschiva şi Josef Brezean cari ne-au poftit sa ne ospătăm impreună în cinstea anilor mei. La chemarea acestei Soc. DOINA am venit în California în toamna anului 1956 şi, copleşit de bunatatea şi atenţiile familiei Brezean, am câutat, la rândul meu, să le răspund cu florile câmpeneşti ale sărăciei mele, de care nu mi-a fost nicicând ruşine, întrucât mi-a plăcut mai mult să dau decât să primesc.»

Efectiv la un an şi ceva de la această sărbătorire, Aron Cotruş ne-a părăsit, plecând în călătoria fără întoarcere.

Acesta a fost Aron Cotruş — Omul, aşa cum l'am cunoscut eu, cum l'am văzut în anii de colaborare, Maestrul şi Directorul nostru, al cărui exemplu îl urmăm stând pe baricade până Dumnezeu ne va deslega de atâta trudă şi ne va chema ca pe el.

A fost un mare poet, rapsod al Daciei, al Valachiei, al Iberiei, al Latinităţii şi al Transilvaniei lui şi un om bun ca «pâinea lui Dumnezeu».

Dragostea lui pentru pământul Transilvaniei ne-a transmis-o ca pe un testament politic cu prilejul acelei sărbătoriri din La Cañada, când a recitat versurile din poezia lui de la Cluj din 1928, pe care le repetăm ca o sacră promisiune de a le urma:

Nu-ţi cer să bati din palme
nicicând, la auzul numelui meu!
Tie vreau să mă dărui mereu
chiar de m'ai răsplăti cu huidueli şi sudalme!

Traian POPESCU

POEME

INCHINATE LUI ARON COTRUS CU PRILEJUL ACESTEI COMEMORARI

SEARĂ DE SEARĂ

Seară de seară m'apucă dorul
De-ai mei, de zăvoae, de munţi.
Din flăcări atunci aştern dorului punţi
Până la ei, eu — călătorul.

Dacă e vânt, aud gorunii de-acasă
Sub ferăstrae haìne gemând
Şi simt de-aici tremurând
Otava pe ascuţişuri de coasă.

Dacă musteşte pământu'n zăpezi,
Simt colţul ierbii cum creşte
In ţară. Şi seva o simt cum sbucneşte
In flori, în păduri, în livezi.

Iar gândul, fugarul asemeni,
Cu flinta la umăr aleargă
Izbind în zăvoare — haiduc — să le spargă
Ocnele roşii de cremeni.

Dacă văd soarele'n smalţ de vulvori
Căzând peste zi, peste mări,
Adun în răscoale mii de chemări
Şi le-asvârl în vâltori

Sus, sus, peste culmea Inăului,
Peste pecinginea stepelor moarte,
Să prefac în pulberi până departe
Moscova, Capiştea Răului.

Şi dacă trec printre stele cocorii
Vâslind într'acolo, spre ţară,
Vulturi de jar şi de pară
Pornesc să aprindă fiorii

A tot ce adastă'n cetate,
In codrii şi'n lanţuri: să sfarme
In ţăndări robia, s'o darme
In numele tău, Libertate.

Alexandru GREGORIAN
(*Din vol. «Poeme pentru Fraţii mei», München*, 1953.)

PORTRETUL UNUI DACO-ROMAN

Memoriei lui Aron Cotruș

Te văd înaintea mea
falnic precum un stejar crescut singur pe o costișe
în calea tuturor vânturilor,
alb la păr
ca vârful Retezatului acoperit de nea.

Ai chipul tăiat în piatra Carpaților
Dac păstor,
gânditor al înălțimilor
după cum îți numea părinții Vasile Pârvan,
cu țundră de azur
și toiag bătut în bulgări de stele,
fiu al lui Horia.

Dacă ar fi să fac statuie
unui tribun al lui Avram Iancu
te-aşi lua model
atâta ești de drept şi de mândru
Om sfânt al Muntelui și al izvoarelor...

În privirile tale cântă doina
mioarelor ce urcă în turme
din plaiuri în plaiuri
spre stâna învierii,
la iezărul unde-şi spală picioarele
îngerii Domnului, căpriorii sălbateci.

În strângerea ta de mână
aspră și dârză
simt cum vin de sus înspre vale
pe cele două Târnave și Mureș,
pădurile uragane,
pădurile armate,
Păsări măiastre ale codrului transilvănean
sunând din clopote și tulnice, marșurile vechi de
[luptă.

Vorbele tale căzut-au
pe vatra sufletului meu

ca o floare la picioarele de ivoriu
ale unui Christ răstignit.
Întâlnirea noastră-i o slujbă religioasă
în biserica dintr'un lemn,
Cântec,
osana de slavă,
Imn.

În tine îmi văd neamul, popor de țărani,
coborând din Istorie în legendă...

8 Decembrie 1981.

Ovidiu VUIA

SUFLETE STRABUNE

lui *Aron Cotruş*
— poet al străbunilor —

Suflete străbune
că din cer ne chiamă,
a 'nceput să sune
clopot de aramă,

când din crucea nopţii
auzim cuvinte
şi vorbim cu morţii
de lângă morminte...

Şi încep să plângă
plâns de 'nmormântare
apele de lângă
salca plângătoare,

mâinile că-şi frânge
spinul de durere
printre flori de sânge
ce-au crescut din ele

suflete străbune
ce le frânge valul
şi le duce 'n lume
doina cu cavalul!

Ion ŢOLESCU

RUINI

Şopteşte 'n vatra vremii spuza,
şoptesc din veac străbunii mei
ce plâng la Sarmisegetuza
şi stau de strajă la Orhei...

Şopteşte 'n ţărm de veac ruina
din Tisa, Nistru pân'la Mare,
Cetatea Neamţului, Tighina,
Soroca lui Ştefan cel Mare...

Ce crunt e plânsul tău de piatră
din jur de lespezi de morminte,
din jur de fiecare vatră
pământule cu brazde sfinte,

pământule cu mir în gene
în ochi deschişi spre veşnicie,
cu mir din flori basarabene
care strabunii 'n noi învie,

care învie 'n noi străbunii
cei dela Putna care vin
şi-i văd cu frunza lor gorunii
cei care plâng peste ruini!...

Ce crunt e plânsul din ruini,
ce crunt ţi-i chipul de granit,
Cetate Albă şi Hotin...
Ioane Vodă cel Cumplit!

ION TOLESCU

NICOLAE NOVAC

CATEVA CONSIDERATII DESPRE ARON COTRUS SI OPERA SA

PRIN 1926-27, cu ocazia apariției volumului de poezii «IN ROBIA LOR». Perpessicius spunea despre Aron Cotruş că «este unul din cei mai unitari poeţi de astăzi, a cărui personalitate o desprinzi dintr'o sută»...

Recitind această frază a lui Perpessicius, făcută într'o vreme când Aron Cotruş era abia la începutul carierei sale literare, ne putem da seama de veridicitatea acestei afirmaţii, pe care el, dealungul anilor, n'a desminţit-o nici o singură dată. Ba dimpotrivă, a reafirmat-o și întărit-o, cu fiecare plachetă sau volum pe care l-a semnat. Şi nu trebue uitat că drumul pe care Aron Cotruş l-a străbătut din 1926 şi până la apariţia ultimului său poem *«Cântecul desţărării»*, (Directoratul Cultural al Uniunii şi Ligii S. R. A., No. 1, Cleveland, Ohio, U. S. A., 1962) este lung (36 de ani). Şi că pe acest drum, Aron Cotruş ne-a dăruit alte 14 culegeri de versuri, reafirmând, de fiecare dată unitate şi personalitate poetică de netăgăduit.

Când moartea l-a răpit, atât de crâncen dintre noi, şi atât de neaşteptat. Aron Cotruş se găsea pe piscul cel mai înalt al creaţiei sale poetice Stăpân pe o viziune largă şi pe o tehnică, aproape ireproşabilă, combinate cu o limbă românească din cele mai pure şi frumoase în care arhaismele şi

formele inverse ale cuvintelor joacă un rol extrem de important, cum limpede se poate vedea din complexul acestor trei versuri din «*Rapsodia Iberică*», (Editura «Carpaţii», Madrid, 1954):

Sol mă trimite neamul meu şi soarele...
Carpaţii, Dunărea şi-ogoarele,
încărcatu-mi-au *cu daruri, pentru tine, carele...*

Sau:

Ingropatu-te-ai, *Iberie, în milioane de morminte*
subt al Indiilor tale soare fierbinte...

Oprindu-ne asupra celor două forme: *încărcatu-mi-au* şi *îngropatu-te-ai* şi încercând să le transcriem — *mi-au încărcat*, respectiv *te-ai îngropat* — şi să le punem astfel în balanţa versului, vom remarca o poticnire ce ar izbi neplăcut auzul şi ar compromite întregul vers. Aceasta se poate vedea mai limpede în a doua exemplificare, unde versul ar începe cu «*te*» şi ar sfârşi tot cu «*te*», şi luând în considerare că versul următor se termină tot cu un «*te*», pentru rimă, ne putem da seama că singura formă acceptabilă, este cea utilizată de poet şi că versurile, numai astfel construite,, au o rezonanţă internă — atât de dragă dealtfel poetului — care alcătueşte pitorescul limbei şi poeziei lui Cotruş.

Acestea sunt numai două cazuri, luate la întâmplare, dar forme asemănătoare se găsesc cu duiumul în toată opera poetică a lui Aron Cotruş. Şi ele sunt atât de naturale şi raţionale încât e imposibil să le imaginezi altcum.

* * *

Prin 1924, s'a iscat, o polemică în jurul limbii literare între Camil Petrescu, Tudor Vianu şi Perpessicius, pe marginea tălmăcirii *Iliadei* în limba română de către George Murnu. Camil Petrescu pescuise din traducerea lui Murnu o serie de expresii şi cuvinte pe care le dădea drept exemple de *siluire* a limbii literare româneşti. Estetul Tudor Vianu întâi, şi apoi criticul Perpessicius, au replicat imediat scoţând în evidenţă paradoxul tezei lui Camil Petrescu. Camil Petrescu găsise anume că Murnu ar fi ales din dicţionar cuvinte *neaoş româneşti* şi că ar fi fabricat altele noi, pitoreşti, pe care împreună, le-ar fi întrebuinţat la voia întâmplării, confundând sensul şi valoarea intrinsecă a cuvântului. Atât Tudor Vianu, cât mai ales Perpessicius, au demonstrat, cu lux de amănunte şi exemplificări, că Murnu nu greşise deloc încercând să pună în circulaţie cuvinte puţin uzate în limbajul literar ci Camil Petrescu pornise dela o premiză greşită atunci când denunţase şi calificase drept *siluire* a limbii, punerea în circulaţie a unor cuvinte rari sau creerea de derivate noi, fiind de părere că numai astfel se poate îmbogăţi limba literară.

Fără exagerare, trebus să recunoaştem că, ori de câte ori stăm în faţa unei opere poetice a lui Aron Cotruş, ni se pune aceeaşi problemă şi aceeaşi întrebare: siluește Aron Cotruş limba literară, sau o îmbogăţeşte atunci când utilizează în poemele sale cuvinte şi termeni cărora le dă sensuri cu totul noui?...

Părerea noastră este că Aron Cotruş, asemeni lui Eminescu, Coşbuc, Arghezi şi Bacovia, a fost un mare cunoscător al limbii române pe care a mânuit-o cu o mare dexteritate. Este adevărat că multe din aceste forme utilizate de Cotruş, nu circulă astăzi, dar nu este mai puţin adevărat că ele se găsesc în tezaurul limbii române şi că nu sunt destinate să rămâie în dicţionarul limbii române, ci trebuesc utilizate în literatură, acolo unde elementele limbii sunt vii şi circulează, cum spunea Coşbuc într'o discuţie pe această temă.

Dar să ne oprim aici cu consideraţiile noastre în legătură cu limba literară şi expresia poetică a lui Cotruş. Trecând în revistă tot ce a scris şi ce ne-a rămas dela el, credem că *Rapsodia Iberică*, împreună cu *Rapsodia Valahă* şi *Rapsodia Dacă*, formează opera sa de căpătâi. N'am vrea să spunem cu asta că: Horia, Ţară, Eminescu, Minerii, sau ultima sa culegere mai amplă de poezii *Drumuri prin furtună* (Madrid, 1951), n'ar însemna nimic în palmaresul literar al lui Cotruş sau că valoarea lor literară ar fi de neglijat, pentru că ele reprezintă tot atâtea urcuşuri pe drumul biruinţei şi afirmaţiei literare a lui Cotruş care au intrat de mult în patrimoniul literaturii noastre, chit că opera sa a fost epurată din toate bibliotecile din zisa Republică Socialistă Română, iar influenţa sa, se poate întrezări şi astăzi în producţiile câtorva poeţi din ţară şi exil. Toate scrierile lui Aron Cotruş au contribuit la consacrarea unui poet de uriaşe orizonturi şi posibilităţi, aşa cum marile sale poeme scrise sub cupola cerului iberic, la înălţimile luminoase ale Montseratt-ului, l-au consacrat — pe bună dreptate — rapsod al latinităţii. Cele trei rapsodii însă, atât prin motivul inspiraţiei lor, cât mai ales al liniilor vaste şi al perspectivei larg-desfăşurate, care le carecterizează, formează trinitatea indivizibilă a operi lui Cotruş.

Ultimul său poem, care se tipărea în tiparniţele tipografiei ziarului «America» din Cleveland, în Statele Unite, atunci când poetul se cununa cu marile tăceri, *Cântecul desţărării*, ne aduce încăodată dovada marilor posibilităţi creatoare a celui ce a fost poetul Aron Cotruş. L-am putea considera, fără teamă de desminţire, testamentul poetic al marelui maestru şi învăţător, dela izvorul spiritual al căruia se vor adăpa, fără doar şi poate, încă multe generaţii de viitori poeţi de limbă românească.

Când vă simţiţi mai frânţi şi mai mâhniţi,
Pe lângă voi păşesc, fără s'o ştiţi.
Freamăt de codri româneşti aşi vrea să fiu,

sufletul în voi neîntinat să-l ţiu,
să va fac să mergeţi împotriva gerului şi-a vântului
oriunde aţi osteni pe întinsul pământului,
drepţi ca stejarii să staţi
chiar de-aţi vorbi cu regi şi cu'mpăraţi,
adevărul, chiar şi-atunci când v'ar pierde,
să-l spuneţi verde!...

Acesta este mesagiul pe care ni-l trimite, de dincolo de mormânt, Aron Cotruş în *Cântecul deştărării,* care nu ştim din ce motive, a trecut aproape neobservat şi nebăgat în seama de către presa exilului, deşi aduce încăodată dovada celui mai unitar şi autentic poet de limbă românească al veacului nostru.

NICOLAE NOVAC

OVIDIU VUIA

ION DODU BALAN: RESURECTIA UNUI POET ARON COTRUS

Ed. Minerva - Bucuresti

Îl cunoşteam pe Ion Dodu Bălan, prin cartea sa despre Octavian Goga, drept un talentat şi plin de atenţie exeget. poate că sarcina i-a fost uşurată deoarece aşa zisa «orientare condamnabilă» a poetului de la Răşinari a survenit în ultima perioadă a vietii lui când oricum slujitorul lui Apollo era de mult împlinit.

Iată însă că ce s'a putut evita atunci nu mai putea fi de data asta, oricâtă dibăcie poseda comentatorul, doar se prezenta publicului român, mai ales tineretului, poetul proscris şi desţărat, Aron Cotruş.

Să fiu de la început deschis. Traiesc într'o societate în care şeful de stat nu îmi dă sfaturi cum să fac literatură deci nu-i musai să joc în faţa maestrului de circ ca maimuţa pe sârmă şi când recurg la noţiuni ca burghezo-moşierime, capitalism, socialism le pot cântări la justa lor valoare şi nunumai în stricta lumină a învăţăturii marxist-leniniste, de-acum vetustă şi retrogradă. Având toată comprehensiunea pentru fidelitatea arătată de autor directivelor partidului, subliniez totuşi că metaforele lui de preaslăvire se aseamănă cu fardul pus să întinerească în van un chip îmbătrânit ajuns pe pragul morţii.

Nu am să arăt de ce în cartea respectivă marele poet Aron Cotruş iese mutilat ca trecut printr'un pat al lui Procrust, fără cap şi picioare, un torso după care cu greu ar mai putea fi recunoscut.

Nu, nu de o analiză este vorba aici, când în zelul său marxist autorul săvârşeşte câteva grave şi fundamentale erori, de a căror intenţionalitate numai dificil ar putea cineva să-l salveze.

Astfel la pagina 102 scrie: «Atitudinea aceasta, în absenţa altor documente, ne face să credem că organizatoric poetul nu a fost niciodată înrolat în această odioasă adunatură politică».

Probabil I. D. Bălan consideră că legionar însemna odinioară a avea ca el azi un carnet de partid pus peste o inimă ce oricum, ca la orice român, o ştim şi o simţim, bate întraltă parte.

Aron Cotrus a fost legionar nunumai cum o ştiau cei mai buni prieteni ai lui, dar după cum de nenumărate ori s'a exprimat în poezie, poemul Ţara constituind în acest sens o adevărată epopee inchinată nouii revoluţii. E just a fost un poet social, dar nu a văzut viitorul ţărănimii şi a muncitorimii în comunism ci în reforma omului prin dragostea lui faţă de neam şi Dumnezeu.

Pornind de la o premiză total falsă I. D. Bălan continuă lanţul, să-i zicem, al erorilor.

Din activitatea lui Cotruş în Spania se opreşte asupra Rapsodiei Iberice, fără să amintească traducerea volumului Peste prăpăstii de potrivnicie şi asta fiindcă în el încă în 1938 marele poet denunţă fraţilor săi pericolul imperialismului rusesc ctitorit de Petru cel Mare în haine noi bolşevice. Dar rămânând la Rapsodia Iberică ne va apare ca cel puţin curios că deşi este citată în subsolul unei pagini evită să pomenească apariţia ei în editura Carpaţii chiar şi când într'o fotografie aşeaza cartea pe lângă altele ale poetului are grijă să acopere locul unde este trecută editura respectivă. Dacă ar fi să-l credem că legionarismul lui Cotruş este demult depăşit, de ce oare violenţa îndreptată împotriva unor foşti legionari, care prin munca lor cinstită au adus un aport nepreţuit culturii româneşti publicând în exil cu sacrificiile ştiute opera marelui Aron Cotruş.

În bibliografie găsim Opere complete alui Aron Coţruş, editura Dacia, Madrid, 1981 dar pentru a nu ne amăgi vom descoperi că o face cu sigurantă pentru a-şi justifica preluarea — îndulcim cuvântul furt — din ea a unor poezii şi facsimile după manuscrisele poetului.

Cu astfel de tertipuri nu suntem convinşi că lucrurile stau în Tară altfel ca acum lo ani cand am părăsit-o, doar că ura este mai camuflată în hârtia de staniol a imposturii.

După atâtea chestiuni extraliterare să mă opresc şi asupra uneia mai de specialitate. Luând exemplul superiorului sau Ov. Crohmălniceanu, Ion Dodu Bălan apropie expresionismul lui Aron Cotruş de cel german.

În primul rând subliniez că Ov. Crohmălniceanu are o metodă de lucru ce sigur că l-ar fi derutat până şi pe matadorul sincronismului, E. Lovinescu, atâta timp cât nu stie să manevreze categorii spirituale, pentru el apropierile

dintre autorii studiaţi se fac automat şi de cele mai multe ori fără un substrat real. Ca cea mai bună pilda l-aşi da pe Ion Pillat, unul din cei mai buni cunoscători de poezie din cultura noastră. Pentru Crohmălniceanu în a sa Istorie a literaturii române între cele două razboiaie mondiale, este destul să găsească un volum de poezii în biblioteca poetului ca să-l şi considere influenţat de acesta în creaţia sa. Astfel realizează nunumai un carusel de nume pe afişul unei erudiţi false dar cred că o mai penibilă mostră de superficialitate cu greu am mai putea-o afla chiar şi la noi, cunoscuţi a avea o critică destul de vaporoasă.

Aşa dar influenţat de lucrarea lui Crohmălniceanu Expresionismul în literatura română cât şi de o alta a lui Dan Grigorescu, Ion Dodu Bălan nu pregetă să facă referinţă pozitivă la ei.

D'a capo menţionez că atunci când vorbim de expresionismul german ne postăm pe un teren destul de puţin stabil; în mod paradoxal la un popor atât de ordonat şi echilibrat în viaţa de toate zilele, în artă căutarea expresiei uneori lipsită de măsură este de-acum o caracteristică de matrice abisală creatoare.

Expresionist este germanul când înalţă bisericile gotice din Ile de France până sub tavanele cerului, expresionist este — cum arată şi Blaga — în pictura pateticului Grünewald, la fel şi'n clasicismul lui Goethe şi Schiller, în romantismul lui E.T.A. Hoffmann sau gândirea lui Nietzsche.

Cu aceste rezerve vom accepta că în cazul nostru noţiunea de expresionism se referă la o mişcare artistică după primul răsboi mondial corespunzând fauvismului francez, exagerat până la spasm şi convulsie, cu deosebiri eclatante între Kandinski, Max Beckmann şi Kirchner pe de o parte, Nolde, Barlach sau Kokoschka pe de altă parte.

Caricatura, fronda şi batjocura cu orice preţ revolta, contra burgheziei, degradată până la opera de două parale a lui B. Brecht, formează conţinutul principal al expresionismului literaro-politic german. Interesant că dacă am diferenţia spiritul german de cel francez şi italian am găsi puncte comune între expresionismul german şi spiritul spaniol cu barochizarea lui excesivă, aici gândindu-ne la filmele lui Buñuel sau la Picasso literatul, o paralelă nu alta ca una dintre Ignaţiu de Loyola şi Luther.

Intre acest fel de expresionism şi cel al lui Aron Cotruş există o fundamentală deosebire. Inainte de toate cum am arătat înaintea lui Ion Dodu Bălan el porneşte din simbolismul autohton al lui Ion Minulescu, dar ceace este mai important în timp ce expresionismul german este destructiv şi dizolvant căpătând o justificare în învăţătura marxistă, mulţi expresionişti trecând temporar sau permanent în rândurile partidului comunist, expresionismul lui A. Cotruş este constructiv stă în slujba unei ţări cum era cea a noastră în epoca interbelică, plină de dorul de a se afirma şi realiza.

Deaceea spre marea ei cinste aşa precum Pallady l-a respins pe Matisse căutându-şi propriul drum, cultura românească interbelică a întors spatele elucubraţiilor expresioniste chiar şi atunci când erau reprezentate de un regizor de talia lui Karl Heinz Martin, fapt ce-l aflăm din Amintirile marelui artist Ion Manolescu, el motivând atitudinea românească prin aceia că teatrul nostru atinsese un prag atât de înalt încât era superior exagerărilor expresioniste care pur şi simplu nu-l mai impresionau, lucru ce ar trebui să servească multora şi astăzi de pildă.

Niciunul din poeţii expresionişti, inclusiv G. Benn, nu au o valoare atât de mare încât să merite trecerea graniţelor ţării lor, decât eventual dacă se bucură de ajutorul unui contrabandist al gândirii cum este Crohmălniceanu, deci nu au avut tăria să-l influenţeze pe un poet de talia lui Aron Cotruş, când nici la poalele muntelui său de creaţie nu ajung.

Expresionismul lui A. Cotruş izvorăşte din spiritualitatea Ardealului şi ea uneori excesivă şi ordonată în acelaşi timp, cu unele asemănări cu cea germană, deci porneşte din inima inimii neamului.

Poposind la artele plastice Aron Cotruş se apropie de plastica lui Romul Ladea în timp ce expresionismul lui L. Blaga înclină mai mult spre arta lui Brâncuşi.

Dealtfel expresionismul ca şi curent literar şi de cultură, discutat pe vremuri de N. Crainic în Gândirea, nu are nicio legătură cu falsificările comentatorilor de azi, evident făcute cu scopul de a deruta şi a înşela îndeosebi, pe cei mai tineri.

Mergând pe urmele lui Crohmălniceanu Ion Dodu Bălan scapă încăodată ocazia de a se apropia cât de cât de opera poetică a lui Aron Cotruş.

Peste o problemă aruncă tăcerea completă deşi legionarismul formează baza gândirii şi activităţii poetului: e vorba de trecerea lui la catolicism exprimată în capodopera limbii române şi spaniole Cântec lui Ramon Lull.

Printr'o curioasă întâmplare ni se prezintă poza poetului pe catafalc. Cine ştie privi mai bine descoperă că mortul în mână cu mătăniile credinciosului, este îmbrăcat în rasă de călugăr iezuit.

Prin urmare poetul Aron Cotruş a murit ca un martir creştin, dând pildă neamului său, de a fi ortodox-catolic. Putem postula că şi prin moartea sa Aron Cotruş a ţinut să fie un dârz protestatar, ultimul lui gest împietrit în vesnicie, ridică pe soclul spiritului, sufletul său mesianic de mare vizionar.

Regretăm că suntem nevoiti să scriem că prin atâtea retuşări lucrarea lui Ion Dodu Bălan apare evident ratată deşi este scrisă cu vervă şi talent, cuprinzând multe observaţii valoroase de analiză literară.

Resurecţia lui Aron Cotruş este numai una şi cei ce caută să o falsifice cad singuri executaţi fără cruţare ca Don Juan înaintea statuii Comendadorului.

Ion Dodu Bălan îşi pătează cu noroi harul cu care este binecuvântat de la natură, aruncând mărgăritarele în tărâţe, ignorând se vede că moartea interioară a unui om este mai gravă decât cea a trupului fiindcă e definitiva şi nu cunoaşte înviere.

Şi-apoi trebue bine să te gândeşti căci ceace scrii odată, nu se mai şterge nicicând.

15. Sept. 1981.

OVIDIU VUIA

LA MORMANTUL LUI ARON COTRUȘ

Dela stânga la dreapta: Petru Lupușor, Ion Halmaghi, Ion Simicin, Cornel Popa, Stefan Gheorghiu, Stefan Stănescu, Stefan Teodoru, Chirilă Ciuntu si Ecaterin Predescu.

Locul unde odihnesc resturile pământeşti ale bardului Aron Cotruş — într'un cimitir din Cleveland. U. S. A.

CUPRINSUL

	Pag.
Psalm Românesc	9
Țara — Corabia Verde	13
Aron Cotruș — Simbol al iubirii de Neam: de Faust Brădescu	29
Aron Cotruș — Marele Rapsod: de Ovidiu Vuia ...	37
Cum l'am cunoscut pe Aron Cotruș: de V. Copilu Cheatră	51
Aron Cotruș în amintire: de Vintilă Horia	59
Socialistul Aron Cotruș: de N. S. Govora	65
Maestrul Aron Cotruș — Omul: de Traian Popescu.	71
Poeme închinate lui Aron Cotruș	115
Aron Cotruș și opera sa: de Nicolae Novac	123
Resurectia unui poet de I. Dodu Balon: de Ovidiu Vuia	129

S'au tras din această carte 300 de exemplare, astăzi 13 Ianuarie 1982 în Atelierele Marsiega, S. A. Calle Enrique Jardiel Poncela, n.° 4. Madrid-16.

Es manuscrito.